

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

МКР. 1593 «С» 2023.10.31. 040.ПЗ

КУЛИК ЮЛІЇ ОЛЕКСАНДРІВНИ

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

УДК 657:633-027.3

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри статистики та
економічного аналізу

Анатолій ДІБРОВА
(підпис)

Андрій МУЗИЧЕНКО
(підпис)

«   » 2023 року

«   » 2023 року

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

***«Обліково-аналітичне забезпечення управління виробництвом
продукції рослинництва (за видами)»***

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»
(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Гарант освітньо-
професійної програми
к.е.н., доцент

Тамара ГУРЕНКО
(підпис)

Керівник
магістерської
кваліфікаційної роботи
к.е.н., доцент

Тетяна МУЗИЧЕНКО
(ПІБ керівника)

Виконав

Юлія КУЛИК
(ПІБ студента)

Київ - 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

статистики та економічного аналізу

д.е.н., професор

Інна ЛАЗАРИШІНА

«_____» _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ

**ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТЦІ**

Кулик Юлії Олександрівні

Спеціальність 671 – Облік і оподаткування
(код і назва)

Освітня програма «Облік і аудит»

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «Обліково-аналітичне забезпечення

управління виробництвом продукції рослинництва (за видами)» затверджена
наказом ректора НУБіП України від 31 жовтня 2022 року № 1593 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: законодавчо-нормативна
база України, наукова та періодична література, матеріали науково-практичних
конференцій, інформація Інтернет видань і веб – сайтів та дані обліку і звітності
ТОВ «А.Т.К.».

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Витрати виробництва як об'єкт обліково-аналітичного забезпечення
управління підприємством
2. Організація і методика обліку виробничих витрат на ТОВ «А.Т.К.»
3. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління
виробництвом продукції рослинництва

Перелік графічного матеріалу (за потреби): таблиці, рисунки.

Дата видачі завдання «_____» _____ 2022 р.

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**

_____ (Підпис)

Тетяна МУЗИЧЕНКО
(прізвище та ініціали)

**Завдання прийняв до
виконання**

_____ (Підпис)

Юлія КУЛИК
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеню «Магістр» за темою «Обліково-аналітичне забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва (за видами)»

Вступ містить мету, об'єкт, предмет та обґрунтування актуальності і завдань за темою дослідження. Наведено інформаційну базу та методи дослідження, а також зазначено практичне значення та апробацію результатів.

У першому розділі висвітлено основні теоретичні положення щодо обліку витрат та виходу продукції, здійснено класифікацію та оцінку витрат для потреб управління.

У другому розділі здійснено розгляд організаційно-економічної характеристики досліджуваного підприємства та надано рекомендації щодо покращення економічного стану. Встановлено основні напрями обліково-інформаційного забезпечення виходу продукції рослинництва.

Третій розділ містить аналіз витрат і виходу продукції рослинництва. Запропоновано методи удосконалення організації облікового процесу та шляхи зменшення витрат на виробництво.

У висновках здійснено узагальнення результатів та наведених пропозицій за темою дослідження, які були зроблені та надані в магістерській роботі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: Витрати, класифікація витрат, управління витратами, виробництво продукції, рослинництво, облік, системний підхід.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	5
1.1. Економічний зміст обліку витрат та виходу продукції рослинництва	5
1.2. Класифікація та оцінка витрат для потреб управління	8
1.3. Нормативно-правове забезпечення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва	13
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ТОВ «А.Т.К.»	21
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «А.Т.К.»	21
2.2. Облік витрат процесу виробництва продукції рослинництва	41
2.3. Документальне забезпечення обліку витрат та виходу продукції рослинництва	49
2.4. Аналіз основних економічних та фінансових показників ТОВ «А.Т.К.»	54
2.5. Організація обліку та аналізу з використанням сучасних інформаційних технологій підприємств	63
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИНИЦТВА	67
3.1. Розвиток управлінського обліку в рослинництві у світлі вимог МСФЗ, НП(С)БО 30 «Біологічні активи» та галузевого управління	67
3.2. Вдосконалення обліку витрат на виробництво продукції на ТОВ «А.Т.К.»	78
3.3. Аналіз управління ризиками на ТОВ «А.Т.К.»	84
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90
ДОДАТКИ	95

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сьогодні забезпечення ефективного управління виробництвом продукції рослинництва вимагає ретельного обліково-аналітичного забезпечення. Обліково-аналітична діяльність є однією з найважливіших складових управління будь-якою господарською діяльністю. Виробництво продукції рослинництва є складним та багатоаспектним процесом, який потребує ретельного контролю та управління. Тому метою даної роботи є визначення особливостей обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції рослинництва, а також визначення проблем та шляхів їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні питання обліку продукції рослинництва постійно знаходяться у колі зору не тільки науковців, а й практикуючих бухгалтерів. Їм присвятили свої праці такі дослідники: Ф.Ф. Бутинець [11], В.М. Жук [15], Н.М. Малюга, В.Б. Моссаковський, П.Т. Саблук, Л.К. Сук та багато інших. Проте аналіз ряду літературних джерел за даним напрямом дозволив зробити висновок, що організація обліку виробництва і виходу продукції рослинництва потребує більш ґрунтовних подальших досліджень, зокрема недостатньо дослідженими є галузеві особливості

Предметом дослідження даної роботи є обліково-аналітичне забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва на прикладі ТОВ «А.Т.К».

Об'єктом дослідження є товариство з обмеженою відповідальністю «А.Т.К».

Метою нашого дослідження є висвітлення значення та переваг обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції рослинництва. Робота спрямована на розкриття ролі обліково-аналітичного підходу у веденні обліку фінансових та матеріальних ресурсів, контролі за їх використанням, аналізі ефективності виробництва, прогнозуванні результатів та прийнятті стратегічних рішень у виробництві рослинництва. Метою роботи також є показати переваги використання обліково-аналітичного забезпечення, такі як збір, систематизація та аналіз даних про виробництво, сприяння обґрунтованому управлінському прийняттю рішень та виявлення факторів, що впливають на ефективність

виробництва рослинництва.

Для досягнення поставленої мети магістерської роботи нами було поставлено та виконано наступні завдання:

- розглянути економічний зміст обліку витрат та виходу продукції рослинництва;

- дослідити нормативно-правову сторону регулювання обліку витрат на виробництво продукції рослинництва;

- здійснити оцінку організаційно-економічного потенціалу досліджуваного підприємства;

- виокремити та обґрунтувати основні шляхи удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління виробництвом продукції рослинництва.

Ід час написання магістерської роботи нами було використано систему загальнонаукових та спеціально-наукових методів: порівняння, групування даних, метод графічних та табличних спостережень, метод аналізу та синтезу, статистично-математичні методи, методи економічного та статистичного аналізу.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Економічний зміст обліку витрат та виходу продукції рослинництва

Важливою складовою в системі управління кожного підприємства є оцінка ефективності управлінських дій, що передбачає зіставлення результатів діяльності із витратами для досягнення цих результатів. В якості витрат розглядаються витрати ресурсів (зокрема матеріальних цінностей, основних засобів у формі зносу, трудових ресурсів у вигляді робочого часу, зарплати та інше). Якщо діяльність суб'єкта підприємництва формує доходи, то здійснюється виробництво продукції (може виражатися в вартісному та натуральному вираженні), реалізація продукції (може виражатися в вартісному, натуральному, умовно-натуральному вираженні), прибуток. Таким чином, витрати виробництва являють собою сукупність спожитої живої і уречевленої праці, яка виступає як витрати засобів і предметів праці. Вітчизняна економічна наука представляє економічну сутність виробничих витрат, спираючись на праці провідних українських фахівців. Божко М. В. розглядає «процес виробництва як кібернетичну систему виробничого споживання і як процес створення нового продукту в натурально-речовій формі і у вартісному виразі» [7]. Бутинець Ф. Ф. вказує на те, що «процес виробництва необхідно одночасно вивчати в двох аспектах: як процес створення нового продукту; як процес виробничого споживання [10]. Кожен аспект процесу виробництва виступає як самостійний об'єкт вивчення. В процесі розкриття економічної сутності виробничих витрат, доцільним є прийняття за основу змістовної характеристики виробництва як явища, яке має двоїстий характер: по-перше, в процесі виробництва споживаються ресурси; по-друге, здійснюється процес створення нової продукції.

В процесі узагальнення існуючих підходів щодо визначення сутності виробничих витрат, можна сформулювати висновок, що вони представляють плату

за можливість здійснення процесу виробництва (зокрема плата за використання ресурсів, послуг, робіт та ін.), що змінюється в залежності від умов його здійснення, дозволяючи досягнення поставлених цілей (основною з яких в ринкових умовах є максимізація прибутку). В процесі сільськогосподарського виробництва одночасно діє природний фактор, що особливо характерний для сільськогосподарства, де виробництво тісно пов'язане з живими організмами – рослинами і тваринами. В цій галузі діяльність неможлива без використання землі, сонця, води та інших чинників природного середовища. Для здійснення сільськогосподарського виробництва використовуються ресурси, які можна сформувати в окремі групи (рис. 1.1).

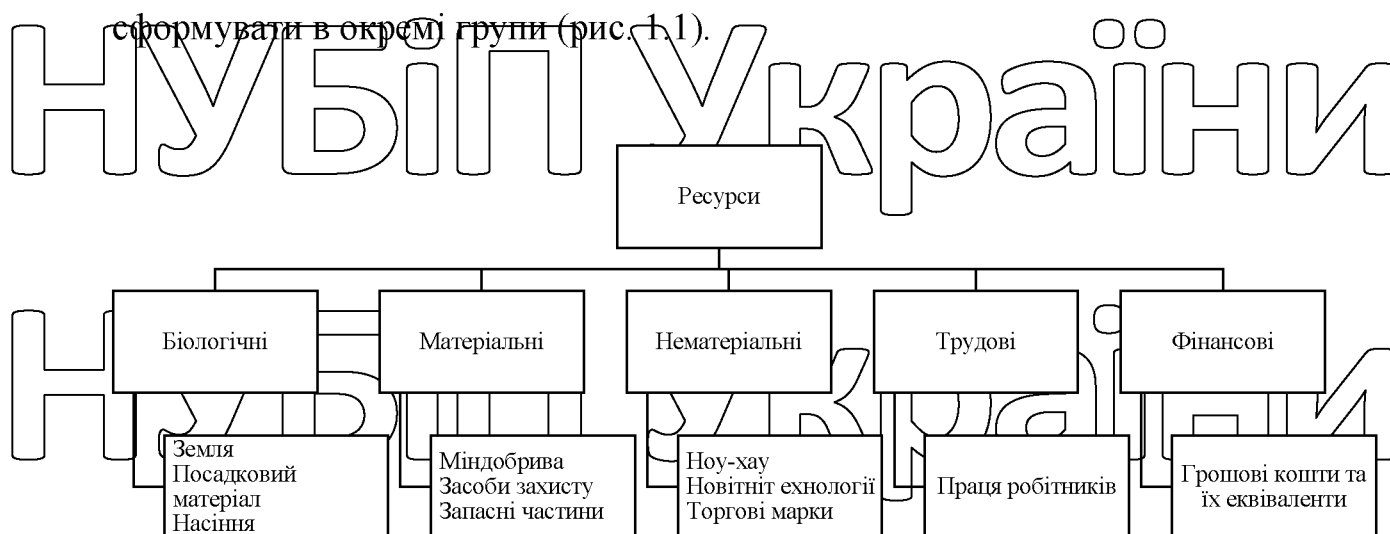

Рис. 1.1. Ресурси використовувані для сільськогосподарської діяльності

Їх поєднання за допомогою природних факторів і людської діяльності забезпечує протікання керованої біологічної трансформації. В результаті такої трансформації отримують сільськогосподарську продукцію або біологічні активи. В даному випадку результатом управлінських дій виступає економія витрат (абсолютна або відносна), яка розраховується з врахуванням змін обсягу продукції для відповідного підрозділу. Отже, практично будь-яке обґрунтування управлінських рішень в аспекті розвитку підприємства базується на розмірі витрат на виробництво.

Вартісна характеристика виробничого процесу формується з витрат на виробництво, що виступає як вартісний вираз витрачених ресурсів у виробництві, в результаті виробництва продукції ресурси трансформуються в собівартість, отже, для достовірного визначення собівартості виробленої

продукції необхідним є врахування витрат на її виробництво. Цей підхід до визначення сутності виробничих витрат в економічному сенсі доцільно застосовувати як базовий для визначення його поняття в обліковій термінології.

Тому витрати на виробництво, що формують рівень виробничої собівартості продукції, доцільно визначити як вартісний критерій спожитих ресурсів на виробництво продукції.

З позиції бухгалтерського підходу до виробничих витрат варто відносити всі реальні, фактичні витрати, що здійснюються у грошовій формі. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [31] та НП(С)БО 16 «Витрати» [32]

визначають «витрати, як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками)» [31,32]. В даному трактуванні сутність витрат представлено не через їх економічну природу, а в наслідок операцій з активами і капіталом для оцінки фінансово-майнового стану підприємства.

Якщо охарактеризувати витрати з точки зору бухгалтерського обліку, то вони включатимуть тільки конкретні ресурсні витрати. В економічному сенсі витрати є поняттям, яке характеризується використанням різних речовин та сил природи в господарському процесі. Грошове вираження суми виробничих витрат на відповідну продукцію визначається поняттям «собівартість». Терміни «витрати виробництва» і «собівартість продукції» являються взаємопов'язаними, але їх доцільно розрізняти.

Собівартість виробленої продукції - це самостійна економічна категорія, що виражається складною системою економічних взаємозв'язків між господарюючими суб'єктами у виробничому процесі та виходу продукції. Водночас показник собівартості показує витрати підприємства на виробництво та вихід продукції в грошовому виразі, що зумовлює висновки щодо ефективності використання виробничого потенціалу конкретного господарюючого суб'єкта. Актуальність проблемних питань посилюється також тим, що інфляційні економічні процеси не сприяють процесу зниження собівартості продукції. Отже, обґрунтований підхід до визначення сутності

витрат та їх взаємозв'язку з собівартістю продукції є важливою передумовою пошуку напрямів удосконалення обліку і контролю витрат на виробництво і вихід продукції на підприємстві.

Отже, можна сказати, що в Україні рослинництво є важливою і найбільш стабільною галуззю сільськогосподарського виробництва, яка постійно розвивається, удосконалюється та супроводжується якісними змінами. Саме тому їй приділяється загальна увага науковців, яка головним чином акцентується на різноманітних аспектах організації обліку витрат і виходу продукції рослинництва. Випуск продукції для подальшої реалізації й отримання прибутку є головним завданням виробничої діяльності підприємства.

1.2. Класифікація та оцінка витрат для потреб управління

Враховуючи особливості сільськогосподарського виробництва і з метою забезпечення раціональної організації обліку, визначення величини витрат і здійснення контролю за формуванням собівартості продукції, важливе значення має науково обгрунтована класифікація витрат. Складність встановлення класифікації витрат пояснюється масштабами виробництва, різною технологією, різноманітністю самих витрат. Вони виникають в різних місцях та в різний час. Є витрати одноелементні, а є такі, до складу яких входить декілька елементів, одні прямо відносяться на виробництво, інші – непрямо шляхом, одні залежать від обсягу одержаної продукції, інші – не залежать. Велике значення класифікації витрат в управлінні ними і, перш за все, при здійсненні калькуляції собівартості продукції для різних потреб управління.

Класифікація витрат – науково обгрунтоване групування витрат за визначеними однорідними ознаками для цілей обліку, аналізу, контролю, планування та прийняття управлінських рішень стосовно процесу виробництва продукції. Класифікація, в загальному понятті, – це один із методів пізнання та вивчення об'єктів. Її суть у розподілі досліджуваних об'єктів на класи на базі визначених загальних властивостей об'єктів та закономірних зв'язків між ними [8]. Класифікація витрат на виробництво, як об'єкт пізнання, детально

досліджена в теорії обліку і аналізу. Дану проблему розглядали Т.А. Бутинець [9], С.Ф. Голов [13], Л.К. Сук [42], В.П. Ярмоленко [47].

Класифікація витрат має практичне значення. Групування видів витрат за окремими ознаками є основою обліку, аналізу та калькулювання собівартості продукції. До того ж, групування витрат допомагає знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, у нових сферах діяльності. Класифікація витрат потрібна для визначення вартості продукції та відповідно для ціноутворення, і визначення собівартості одиниці продукції, тобто локальних затрат [9].

Групування витрат є важливим не тільки для розрахунку собівартості, а й для встановлення певного співвідношення між ними з метою взаємного контролю та узгодження. Таке узгодження можливе тільки за наявності економічно обгрунтованої класифікації витрат за певними групами, що також має велике значення для економічного аналізу собівартості, встановлення та оцінки чинників її формування та зниження. Одним із визначальних моментів раціональної організації обліку витрат є їх економічно обгрунтована класифікація, що, в свою чергу, залежить від правильного вибору класифікаційних ознак.

Слід сказати, що вітчизняною наукою і практикою визначені найрізноманітніші класифікаційні групи витрат. Ми пропонуємо узагальнену класифікацію, яка, на нашу думку, є найбільш доцільною щодо виробництва продукції рослинництва (табл. 1.1)

Виділимо три основні напрями групування витрат відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку: прийняття управлінських рішень і планування; визначення собівартості виготовленої продукції та отриманого прибутку; здійснення процесу контролю та регулювання.

Групування витрат за економічними елементами дає можливість встановити потребу в оборотних та необоротних активах, показує скільки яких активів витрачено, незалежно де вони вироблені, на які цілі використані, а також характеризує структуру витрат.

Класифікація витрат на виробництво продукції рослинництва

Ознаки класифікації	Групи витрат
За елементами витрат	матеріальні витрати; витрати на оплату праці з відрахуваннями; інші операційні витрати
За статтями витрат	витрати на оплату праці з відрахуваннями; засоби захисту рослин; роботи та послуги: а) власних структур, б) зі сторони; витрати на утримання та ремонт основних засобів; амортизація основних засобів; інші витрати; непродуктивні витрати; витрати на управління; загальновиробничі витрати
За роллю в процесі виробництва	основні; накладні
За доцільністю	продуктивні; непродуктивні
За видами виробленої продукції	на основну продукцію; на побічну продукцію
За способом включення в собівартість продукції	прямі; непрямі
За відношенням до обсягу виробництва	змінні; постійні; умовно-змінні
Залежно від прийняття рішення	релевантні; нерелевантні
За можливістю здійснення контролю	контрольовані; неконтрольовані
За місцями виникнення і центрами відповідальності	у структурному підрозділі; поза структурним підрозділом
За можливістю встановлення нормативів	нормовані; ненормовані
За календарним періодом	поточні; одноразові (періодичні)
За можливістю охоплення планом	планові; позапланові
За видами діяльності	витрати звичайної діяльності (витрати операційної, фінансової, інвестиційної діяльності); витрати надзвичайної діяльності

Згідно з Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції сільськогосподарських підприємств передбачено єдине для всіх підприємств групування витрат за економічними елементами: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати [28]. Проте в наукових дослідженнях зустрічаємо цікаву позицію вчених щодо даного поділу. Зокрема, В.П. Ярмоленко вважає, що таке групування не зовсім аргументоване [47]. Тому що, навряд чи правомірно виділяти амортизацію засобів окремою групою, оскільки вона також є матеріальними витратами, як перенесення вартості основних засобів відповідно до їх зносу на новостворений продукт. Якщо врахувати, що в своїй сукупності матеріальні витрати складаються із

використаних засобів праці (саме амортизації основних засобів) і предметів праці, то виділення амортизації в окрему класифікаційну групу дає можливість другу частину матеріальних витрат об'єднати в групу "Предмети праці".

Ми вважаємо, що за економічними елементами доцільно виділити витрати за такими групами: матеріальні витрати (включаючи амортизацію основних засобів), витрати на оплату праці з відрахуваннями, інші операційні витрати. Така класифікація дозволить більш чітко отримати інформацію про витрати, що дасть змогу ефективніше організувати їх облік і контроль.

Однак при всій своїй важливості поелементне групування витрат за економічними елементами не може задовольнити потреби підприємства у здійсненні контролю за величиною витрат по їх цільовому призначенню, тобто не дозволяє обчислювати собівартість окремих видів продукції та встановлювати обсяг витрат конкретних підрозділів підприємства. З цією метою в плануванні, обліку і калькулюванні собівартості продукції застосовують групування витрат за статтями калькуляції залежно від їх призначення та місця виникнення.

В економічній літературі є багато пропозицій щодо удосконалення складу статей витрат. Проте до цього часу однозначно обґрунтованого складу статей витрат немає. Витрати за статтями калькуляції – це витрати на окремі види виробів, а також витрати на основне і допоміжне виробництво.

Особливість групування за статтями міститься в наявності низки комплексних статей, що відсутні в групуванні витрат за економічними елементами. Витрати, що об'єднуються в комплексні статті, в більшості випадків не можуть бути віднесені безпосередньо на конкретні види продукції, що й призводить до неточності визначення собівартості продукції. Необхідність групування за калькуляційними статтями витрат визначається тим, що деякі статті витрат на виробництво є спеціальними об'єктами планування. Групування за калькуляційними статтями витрат дає можливість визначити їх роль у формуванні собівартості.

Деякі науковці виділяють у рослинництві окремими статтями витрати на автотранспортні роботи, водопостачання, транспортні роботи тракторів, електропостачання, витрати на управління, невиробничі витрати; послуги

(включаючи роботи і послуги зі сторони), витрати на утримання основних засобів (в т. ч. амортизація та ремонт); витрати на управління і обслуговування виробництва; страхові платежі, природні втрати.

Методичними рекомендаціями з обліку витрат і калькулювання собівартості продукції визначено таке групування: витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, засоби захисту рослин, роботи і послуги (можна розділити на роботи і послуги власних структур та роботи і послуги зі сторони), витрати на ремонт основних засобів, амортизація основних засобів, інші витрати, непродуктивні витрати, загальновиробничі витрати.

Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати” передбачає, що перелік статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) установлюється підприємством самостійно і залежить від питомої ваги їх видів або груп витрат, так і від ступеня однорідності витрат, які об’єднані в статті, специфіки підгалузі, організації виробництва, різноманітності технологічних процесів, можливості прямого або обгрунтованого непрямого віднесення витрат на собівартість продукції (робіт, послуг). Отже, для відповідної галузі (підгалузі, виду діяльності) групування витрат по статтях повинно забезпечувати розмежування витрат, які пов’язані з виробництвом окремих видів продукції.

Для рослинництва, ми вважаємо, правильно було б виділити такі статті калькулювання собівартості продукції: витрати на оплату праці з відрахуваннями; засоби захисту рослин; роботи та послуги: а) власних структур, б) зі сторони; витрати на утримання та ремонт основних засобів; амортизація основних засобів; інші витрати; непродуктивні витрати; витрати на управління; загальновиробничі витрати.

Запропонована класифікація витрат за вказаними вище статтями, на нашу думку, буде сприяти ефективнішому управлінню витратами на виробництво продукції рослинництва.

На даний час обговоренню підлягає питання про те, як доцільно вести облік витрат виробництва за економічними елементами чи статтями калькуляції.

Немає одностайної думки щодо цього. Сук Л.К. вважає, що виходячи з вимог

звітності облік потрібно вести і по елементах і по статтях витрат [42]. Вивчення цього питання показує, що облік доцільно вести по елементах витрат, кожний з яких буде окремою статтею. Комплексною статтею, що складається з кількох елементів, є витрати по організації виробництва і управлінню. Поелементний облік витрат дає можливість посилити їх контроль і поглибити економічний аналіз. Деякі статті і елементи витрат збігаються між собою (витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи), деякі статті хоч точно й не збігаються відносно найменування з виділеними елементами, але за своїм змістом є елементними (сировина і матеріали, роботи і послуги).

Таким чином, намагання пізнати характер та пов'язку витрат примушувало шукати нові класифікаційні ознаки, які б розкривали призначення і склад окремих витрат.

Актуальність даної проблеми спонукала багатьох вчених обґрунтувати пропозиції щодо утворення і визначення економічного змісту та групування витрат виробництва. Однак, у сільськогосподарських підприємствах спостерігаються значні особливості діяльності, тому при класифікації витрат потрібно враховувати особливості у різних галузях сільського господарства.

Класифікація витрат досить важлива для обліку та повинна цілком і повністю підпорядковуватись завданням фінансового та управлінського обліку.

1.3. Нормативно-правове забезпечення обліку витрат на виробництво продукції рослинництва

В умовах ринкової економіки неможливо управляти підприємством без врахування ризику, а для ефективного управління важливо не лише знати про його наявність, а й правильно ідентифікувати та структурувати ризики. Слід пам'ятати, що існують аспекти управлінської діяльності, де постійно створюються ризиковані ситуації. Вітлінський В.В. стверджує, що управління ризиками — це необхідність використовувати в управлінській діяльності різноманітні підходи, процеси, заходи, які дають змогу певною мірою (наскільки це можливо) прогнозувати можливість настання ризикованих подій і домагатися

зниження ступеня ризику до допустимих меж. Для процесу управління ризиком працівникам апарату управління необхідно передусім навчитись прогнозувати виникнення тих чи інших проблем і відповідних ситуацій. Прогнозування управлінських рішень найтісніше пов'язане зі стратегічним і тактичним плануванням. Досягнення цієї мети потребує постійного збору та аналізу інформації, яка буде основою для прийняття антикризових заходів. Тому, Л.В. Гуцаленко вважає, що в штаті підприємства доцільно мати контролера-аналітика, який забезпечуватиме контроль за своєчасним отриманням інформації з метою надання її керівництву для прийняття оперативних управлінських рішень. Сьогодні облікове забезпечення керівника сільськогосподарського підприємства із управління ризиками побудоване на інтуїції самого керівника, аналізі матеріалів засобів масової інформації, інформації від третіх осіб, а також інформації, яка надається системою бухгалтерського обліку. Проте потенційні можливості обліку використовуються поки що явно недостатньо у зв'язку з відсутністю належної методики обліку ризиків. В основі різних систем бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту лежить нормативна база. Прийняття управлінським персоналом всіх рівнів оптимальних управлінських рішень передбачає вміння управляти витратами. Всебічний облік витрат, калькулювання собівартості реалізованої продукції, виконуваних робіт і наданих послуг – ключові питання бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві. Система бухгалтерського обліку витрат у сучасних підприємствах не може повноцінно існувати без належного нормативно-правового забезпечення. Правове регулювання бухгалтерського обліку здійснюється державою в інтересах всього суспільства шляхом встановлення правових норм, що окреслюють певні межі поведінки суб'єктів підприємництва. В основу правового регулювання покладено принцип обов'язковості дотримання правових норм. Державне регулювання бухгалтерського обліку в Україні здійснюється з метою його уніфікації та стандартизації, тобто створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Вони є обов'язковими для всіх підприємств, гарантують і захищають інтереси користувачів.

Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку – це сукупність нормативно-правових актів найвищих пілок влади держави, Міністерства фінансів України, інших міністерств та відомств, та кожного підприємства окремо, метою яких є забезпечення повноцінного функціонування та динамічного розвитку бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюють Міністерство фінансів, Національний банк, Державне казначейство, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в межах повноважень, передбачених законодавством, з метою: – створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів; – для удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Регулювання питань методології бухгалтерського обліку та фінансової звітності здійснюється міністерством фінансів України, яке затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. До основних видів нормативно – правових актів слід віднести: Закони України, Укази президента України, постанови і рішення Кабінету Міністрів України, накази, постанови, розпорядження міністерств та відомств, Кодекси України, вказівки, інструкції, положення, внутрішня документація підприємств. Основним законодавчо-нормативним актом, яким керуються підприємства у веденні бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.99р [18]. Цей Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. У ньому наведені принципи ведення обліку зокрема, щодо бухгалтерського обліку витрат на виробництво: – повного висвітлення — фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі; – послідовність - постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними

положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, міжнародними стандартами фінансової звітності та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку у державному секторі, і повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності; – нарахування - доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів; – історичної (фактичної) собівартості пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придобання [30]. Дані принципи є базовими, їх дотримання є беззаперечною умовою ведення бухгалтерського обліку. План рахунків відіграє головну роль у системі бухгалтерського обліку підприємств. У ньому систематизовано перелік рахунків бухгалтерського обліку для відображення господарських операцій і накопичення бухгалтерської інформації про діяльність підприємства. Значне місце в плані рахунків займають рахунки витрат. Ці рахунки включають в себе велику кількість господарських операцій, на основі яких формується звітна інформація, що потрібна для прийняття управлінських рішень. Без таких рішень підприємства не можуть ефективно існувати. В сільському господарстві використовується план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 [21].

Так, за планом рахунків основними рахунками для обліку витрат на виробництво є 23 «Виробництво», 24 «Брак у виробництві», 26 «Готова продукція», 79 «Фінансові результати», 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності». В Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій відображено характеристику економічного змісту, призначення і структуру кожного рахунка, типова кореспонденція рахунків, даються вказівки щодо порядку організації аналітичного обліку [11]. За інструкцією про використання плану рахунків

наведено призначення основних рахунків для обліку витрат на виробництво (табл. 1.2).

Таблиця 1.2.

Призначення рахунків для обліку витрат на виробництво

Рахунок	Дебет	Кредит
23 «Виробництво»	прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, розподілені загальновиробничі витрати, втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин	вартість фактичної виробничої собівартості завершені виробництвом готової продукції; вартість виконаних робіт; собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів, робіт, послуг (інструменту, енергії, ремонтно-транспортних послуг
24 «Брак у виробництві»	витрати через виявлений зовнішній та внутрішній брак; витрати на гарантійний ремонт в обсязі, що перевищує норму, витрати на утримання гарантійних майстерень	суми, що відносяться на зменшення витрат на брак; сума, що списується на витрати на виробництво як втрати від браку; суми зменшення втрат від браку продукції тощо
26 «Готова продукція»	надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю	списання собівартості продукції; використання продукції
79 «Фінансові результати»	в порядку закриття рахунків сума доходів від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг та від іншої операційної діяльності	сума в порядку закриття рахунків обліку собівартості реалізованої готової продукції, товарів, робіт і послуг, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат
91 «Загальновиробничі витрати»	сума визнаних витрат	щомісячне, за відповідним розподілом, списання на рахунки 23 "Виробництво" та 90 "Собівартість реалізації"
92 «Адміністративні витрати»	сума визнаних витрат	списання на рахунок 79 "Фінансові результати"
93 «Витрати на збут»	сума визнаних витрат	списання на рахунок 79 "Фінансові результати"
94 «Інші витрати операційної діяльності»	сума визнаних витрат	списання на рахунок 79 "Фінансові результати"

При веденні бухгалтерського обліку необхідно дотримуватись правил віднесення статей витрат до собівартості виробництва та реалізації робіт для виключення появи проблем, що стосуються оподаткування, невірного

визначення вартості робіт тощо. Під час узагальнення інформації про витрати сільськогосподарські підприємства керуються Методичними рекомендаціями щодо застосування регістрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств, розроблених Міністерством аграрної політики відповідно до частини шостої статті 6 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Основними журналами-ордерами для обліку досліджуваних витрат є: – Журнал ордер 5А с. –г.; – Журнал ордер 5Б с. –г.; – Зведена відомість нарахування та розподілу оплати праці та відрахувань від неї за об'єктами обліку витрат; – Книга обліку розрахунків з депонентами, зведена відомість за розрахунками з робітниками та службовцями; 41 – Звіт про витрати та вихід продукції основного виробництва; – Звіт про загальновиробничі витрати; – Звіт про адміністративні витрати; – Звіт про витрати на збут; – Зведена відомість до Журналу - ордеру №5 В с.-г.; – Відомість аналітичних даних про витрати по рахунках: 94, 95, 96, 97, 98. Також для регулювання бухгалтерського обліку застосовується Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [31] прийнятий Міністерством фінансів України, наказ №73 від 07.02.2013 р. Цей документ визначає строки та випадки віднесення доходів і витрат до звітного періоду, у якому складається фінансова звітність, регулює критерії визнання витрат, визначає правила відображення витрат у фінансових результатах. Прийняття П(С)БО 30 «Біологічні активи» внесло певні зміни в облік витрат виробництва. Відповідно до цього стандарту було відокремлено галузь сільського господарства як специфічний вид діяльності, акцентовано увагу на принципову його відмінність, яка полягає у використанні живих організмів рослин і тварин — з метою отримання сільськогосподарської продукції та/або додаткових біологічних активів у процесі їх якісних і кількісних змін [39]. Відповідно до П(С)БО 30, витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями біологічних активів та отриманням сільськогосподарської продукції, визнаються витратами основної діяльності [39]. Облік витрат ведеться за окремими об'єктами обліку витрат (окремі види біологічних активів та/або їх група) відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» [32]. До складу витрат, пов'язаних з

біологічними перетвореннями, належать: – прями матеріальні витрати; – прями витрати на оплату праці; – інші прями витрати; – загально виробничі витрати.⁴²

Облік витрат на біологічні перетворення та виходу продукції (робіт, послуг), забезпечує документоване, своєчасне, повне і достовірне відображення

фактичних витрат на виробництво продукції для забезпечення контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а також обсягу

виробленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг) в натуральних та грошових вимірниках. Законом України про оплату праці визначено склад

витрат на оплату праці робітникам як бюджетних так і позабюджетних організацій [36]. Держава здійснює регулювання оплати праці працівників

підприємств усіх форм власності зляхом встановлення розміру мінімальної заробітної плати та інших державних норм і гарантій. Держава також здійснює

регулювання інших норм і гарантій в оплаті праці. До таких норм належать: оплата праці за роботу в надурочний час; у святкові, неробочі й вихідні дні; в

нічний час; за час простою, який мав місце не з вини працівника; при виготовленні продукції, що виявилася браком, не з вини працівника; працівників,

молодших 18 років, при скороченій тривалості їх щоденної роботи. Об'єкти планування та обліку витрат і об'єкти калькуляції встановлені Методичними

рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затвердженими наказом

Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132. Даний нормативно-правовий акт визначає об'єкти і номенклатуру статей витрат,

групування витрат за об'єктами і статтями, методи обчислення собівартості одиниці продукції, робіт, послуг, планування (нормування) собівартості

продукції (робіт, послуг), методи первісної оцінки об'єктів обліку тощо [35]. Податковий Кодекс України, прийнятий Верховною Радою України зі змінами,

внесеними згідно із законом №3292-VI від 24.04.2011 регулюються питання можливості надання і отримання пільг при здійсненні діяльності. У Кодексі

наведено склад витрат операційної діяльності (собівартість) та інших витрат (загально виробничі, адміністративні, на збут тощо), порядок визнання⁴³ доходів

і витрат в цілях оподаткування. Крім зазначених нормативно-правових актів

кожному підприємству необхідно розробити робочий план рахунків, реєстрові форми бухгалтерського обліку, систему документообороту, форми внутрішньої бухгалтерської звітності та первинної документації, методику обліку окремих господарських операцій, закріплюючи ці моменти в наказі про організацію бухгалтерського обліку на підприємстві. Також кожне підприємство встановлює власну облікову політику. У розпорядчому документі про облікову політику наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено

більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами.

Наказ про облікову політику підприємства складається відповідно до Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства затверджених

Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 р. №635. Обумовлено,

що облік аналіз і внутрішній аудит витрат є важливими складовими в діяльності сільськогосподарських підприємств, без здійснення яких сучасне підприємство не в змозі здійснювати ефективної діяльності, а це відповідно має бути закріплено чинною нормативною базою.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ТОВ «А.Т.К.»

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «А.Т.К.»

Досліджуване підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю «А.Т.К.» (далі – ТОВ «А.Т.К.» Компанія) було засновано 06.02.2004р. Юридична адреса підприємства – Україна, 01001, місто Київ, вулиця Десятинна,

будинок 4/6, інше поверх 3, кабінет 34-А. ТОВ «А.Т.К.» діє на підставі:

Господарського Кодексу України; Закону України «Про господарські товариства»; Статуту, що дає дозвіл на право вирощування зернових культур і містить прізвища осіб, які уповноважені діяти від імені підприємства, мають право підписувати юридичні документи. Керівництво підприємством здійснює директор, який згідно до Статуту може виступати від імені підприємства без довіреності.

ТОВ «А.Т.К.» - сільськогосподарський виробник із земельним банком понад 31,8 тис. га, розміщеним у Житомирській, Вінницькій та Хмельницькій областях. Основними видами діяльності є:

- ▶ вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур (основний);
- ▶ вирощування овочів, коренеплодів і бульбоплодів;
- ▶ допоміжна діяльність у рослинництві;
- ▶ післяурожайна діяльність:
- ▶ оброблення насіння для відтворення;
- ▶ оптова торгівля зерном, необробленим чоттюном, насінням і кормами для тварин.

ТОВ «А.Т.К.» входить до групи компаній і є материнським підприємством.

Менеджмент Групи знаходиться за адресою м. Київ, вул. Лютеранська, буд. № 4, офіс № 23. Кінцевими бенефіціарами є громадяни України: Андрієвський Станіслав Костянтинівич та Блуділіна Ліана Володимирівна, які володіють рівноправними частками в статутному капіталі. Випуск консолідованої

фінансової звітності ТОВ «А.Т.К.» і її дочірніх організацій (разом — «Група») за рік, що зкінчився 31 грудня 2022 р. було схвалено рішенням ради директорів від 10 вересня 2022 р. Протягом 2022 року середньооблікова чисельність працівників Групи складало 759 осіб (2021: 870 осіб).

Структуру групи наведено на рисунку 2.1.

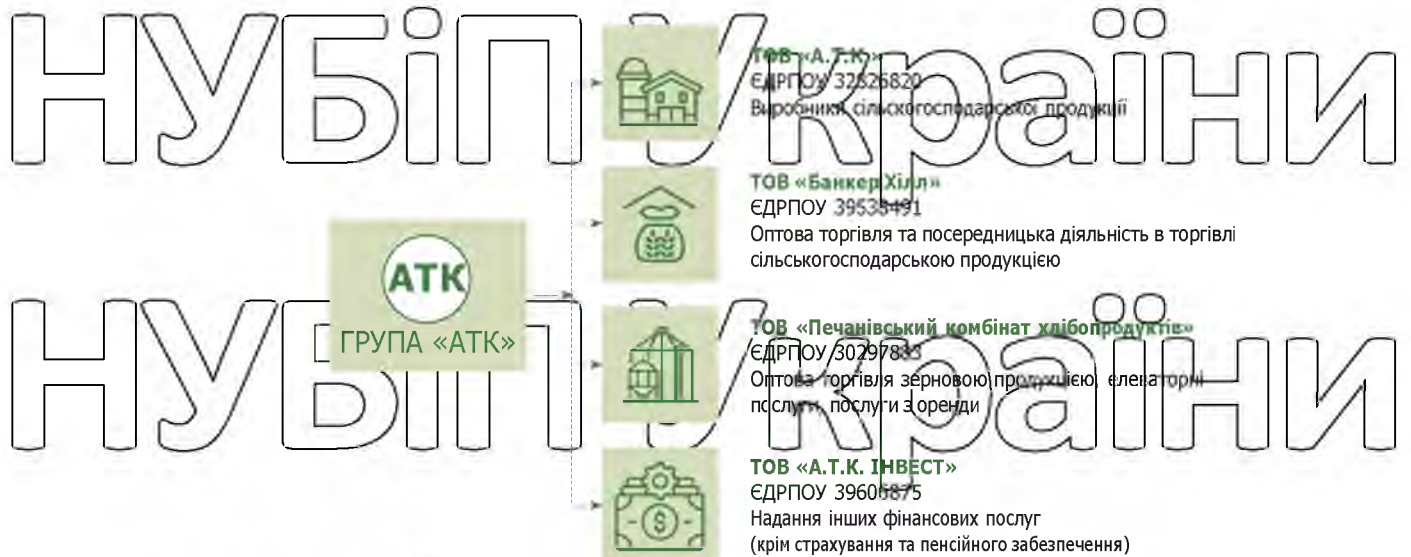

Рис. 2.1. Структура групи

Основна діяльність підприємства здійснюється в Україні. Отже, ТОВ «А.Т.К.» працює на економічних та фінансових ринках України, які демонструють характеристики ринку, що розвивається. Політична та економічна ситуація в Україні за останні роки зазнала значної турбулентності. Правова, податкова та нормативно-правова база продовжують розвиватися, можуть бути предметом різних інтерпретацій та їм властиві часті зміни, що разом з іншими правовими та фіскальними перешкодами сприяють проблемам, з якими стикаються суб'єкти, що працюють в Україні.

Навесні 2014 року в окремих районах Луганської та Донецької областей України розпочався збройний конфлікт. Як наслідок, частина Донецької та Луганської областей залишилася під контролем самопроголошених республік, і українська влада наразі не може повністю виконувати українське законодавство на цій території. Крім того, у березні 2014 року низка подій у Криму призвела до анексії Республіки Крим Російською Федерацією, яка не була визнана Україною та багатьма іншими країнами.

21 лютого 2022 року Російська Федерація офіційно визнала дві українські

сепаратистські області — Луганську та Донецьку та дозволила використання збройних сил на цих територіях. 24 лютого 2022 року російські війська вторглися в Україну та розпочали воєнні дії у багатьох регіонах. Війна, що триває, призвела до людських жертв, значного переміщення населення, пошкодження інфраструктури, введення Національним банком України певних адміністративних обмежень на операції з конвертації валюти та платежів за кордоном та загального суттєвого порушення господарської діяльності в Україні. Це може мати згубний вплив на політичне та бізнес-середовище в Україні, у тому числі на здатність багатьох підприємств продовжувати свою діяльність у звичайному режимі. Майбутнє бізнес-середовище може відрізнятись від оцінки керівництва. На поточний момент керівництво вважає, що наявність ліквідних активів дозволить виконувати зобов'язання перед контрагентами протягом 12 місяців та дозволить Групі після закінчення воєнного стану відновити свою діяльність у повній мірі.

Органами управління Компанії є Загальні збори учасників (вищий орган керівництва) та Директор (виконавчий орган). Детальніше функції наведено на рисунку 2.2.

Загальні збори учасників (вищий орган керівництва)	Директор (виконавчий орган)
<ul style="list-style-type: none"> • визначення основних напрямів діяльності Компанії; • обрання виконавчого органу Компанії, встановлення розміру його винагороди; • прийняття рішень щодо створення інших органів керівництва Компанії, визначення порядку їх діяльності; • затвердження результатів діяльності Компанії; • розподіл чистого прибутку Компанії, прийняття рішення про виплату дивідендів; • прийняття рішень про реорганізацію Компанії, затвердження порядку ліквідації Компанії. 	<ul style="list-style-type: none"> • розробка поточних планів діяльності Компанії; • затвердження щорічного фінансового плану, штатного розкладу і посадових окладів співробітників, встановлення показників, розмірів та строків їх преміювання; • затвердження цін на продукцію і тарифів на послуги; • затвердження нормативних актів, що визначають відносини між підрозділами і філіями Компанії; • прийом на роботу і звільнення співробітників Компанії, застосування до них заходів заохочення і накладання стягнень; • подання на затвердження Загальних зборів учасників річного звіту та балансу Компанії; • забезпечення виконання рішень Загальних зборів Учасників.

Рис. 2.2. Корпоративне управління

Пріоритет А.Т.К. — стійке сільгоспвиробництво. Компанія вирощує сою і кукурудзу — це традиційний набір культур. Використовуючи новітні технології і обладнання, компанія регулярно досягає високих показників урожайності з гектара орного поля. Щорічно урожай компанії перевищує 140 тис. тонн різних зернових і олійних культур з площі 30 тис. га. Багаторічний досвід дозволяє ефективно використовувати потенціал ґрунтів, оптимально застосовувати добрива та мінімізувати комерційні ризики, з чого й складається стабільний розвиток підприємства. Саме доайливе ставлення до природних ресурсів, ефективна організація виробництва і системи постачань дозволяє тримати планку стабільно високих результатів. Компанія принципово не вирощує культури, що містять ГМО. Для польових робіт використовує сучасну техніку від світових виробників: CASE, John Deere, CLAAS, New Holland, KINZE і т. д. Особливість ТОВ «А.Т.К.» полягає у тому, що компанія поєднує у своїй діяльності досвід західних професіоналів зі знанням специфіки українського сільського господарства. Також підприємство охоче ділиться технологіями і досвідом з іншими сільськогосподарськими виробниками. Це надає змогу будувати довгострокові партнерські відносини. У 2022 році увага менеджменту концентрувалася на вирішенні завдань стратегічного розвитку, а саме на:

- розвитку насіннєвої селекції для виведення нових та вдосконалення існуючих сортів зернових культур;
- впровадженні сучасних аграрних технологій для отримання оптимальних результатів;
- покращенні якості продукції і одночасного покращення якості ґрунтів;
- розвитку сільськогосподарської інфраструктури;
- оптимізації структури витрат виробництва.

У 2022 році Компанія досягла високих результатів, що підтверджує стабільну висхідну динаміку розвитку протягом багатьох років діяльності.

Однак, широкомасштабна агресія Росії проти України в 2022 році вплинула на товарні ринки, логістику постачання, рівень інфляції та спричинила перешкоди для повноцінного функціонування сільського господарства. Відтак, питання забезпечення продовольчої безпеки України є вкрай актуальним, тому,

дотримуючись свого стратегічного бачення, керівництво впевнене, що Компанія здатна макимально виконати всі заплановані заходи із забезпечення продовольчої безпеки та експортного потенціалу країни в умовах війни.

Суттєві положення облікової політики ТОВ «А.Т.К»:

1) Основні засоби. Основні засоби обліковуються за справедливою вартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та збитків від знецінення. Така вартість включає вартість заміни частин машин і устаткування, якщо вони відповідають критеріям визнання.

Переоцінка здійснюється з достатньою регулярністю, щоб запобігти існуванню значних розбіжностей між балансовою та справедливою вартістю на дату окремої фінансової звітності. Будь-яка накопичена амортизація на дату переоцінки виключається з первісної вартості активу, а чиста вартість коригується до переоціненої вартості активу.

Зростання вартості основних засобів за рахунок переоцінки відображається як збільшення резерву переоцінки в капіталі, за винятком сторнування раніше списаних під час переоцінок сум, які відносяться до даного конкретного об'єкту, і які раніше було визнано як витрати. В такому випадку збільшення вартості визнається як дохід у окремому звіті про прибутки і збитки та інший сукупний дохід в межах попередньої уцінки. Зменшення балансової вартості внаслідок переоцінки цих основних засобів визнається у складі витрат у розмірі, який перевищує суму резерву переоцінки (якщо такий є), створеного в результаті попередніх переоцінок даного активу. Зменшення відображається безпосередньо в іншому сукупному доході та капіталі у складі резерву переоцінки у розмірі наявної дооцінки, що стосується даного активу.

При подальшому продажу або вибутті переоцінених основних засобів відповідний залишок переоцінки у резерві переоцінки списується безпосередньо до нерозподіленого прибутку. Більшість запасних частин та резервного обладнання визнаються як активи, коли очікуваний термін їх використання складає більш ніж один звітний період.

Витрати на ремонти та технічне обслуговування визнаються в тому періоді, в якому були понесені. Суттєві капітальні ремонти та модернізації

капіталізуються, а замінені об'єкти виводяться з експлуатації. Прибутки та збитки, що виникають при виведенні основних засобів з експлуатації відображаються в окремому звіті про сукупний дохід в тому періоді, в якому вони були понесені.

Амортизацію основних засобів обчислюють прямолінійним методом. Середні періоди амортизації, які відображають прогнози строки корисної експлуатації активів, наступні (табл. 2.1.):

Таблиця 2.1.

Строки корисної експлуатації активів ТОВ «А.Т.К.»

Актив	Строк експлуатації
Будівлі	5-30 років
Техніка та обладнання	2-10 років
Транспортні засоби	2-6 років
Меблі та офісне обладнання	1-5 років
Об'єкти незавершеного будівництва	Не амортизується

Ліквідаційна вартість, строк корисного використання та метод амортизації розглядається в кінці кожного фінансового року. Вплив будь-яких змін, що виникають від оцінок, здійснених в минулих періодах відображається як зміни облікових оцінок.

Капіталізовані витрати включають в себе основні витрати на модернізацію та заміну частин активів, які подовжують термін їх корисного використання або поліпшують здатність приносити дохід. Вартість ремонту та технічного обслуговування об'єктів основних засобів, які не відповідають вищевказаним критеріям капіталізації, відображаються у складі окремого звіту про сукупний дохід за період, у якому вони були понесені. Прибуток або збиток, що виникає від вибуття активу визначається як різниця між надходженнями від вибуття та балансовою вартістю активу та визнається в окремому звіті про сукупний дохід.

Незавершене будівництво включає в себе витрати, безпосередньо пов'язані з будівництвом основних засобів, в тому числі розподіл змінних накладних витрат, пов'язаних з будівництвом. Незавершене будівництво не підлягає амортизації. Ці активи амортизуються з моменту, коли вони використовуються у господарській діяльності, на тій же основі, на якій амортизуються інші активи.

Прибуток або збиток, що виникає від вибуття активу визначається як різниця між надходженнями від вибуття та балансовою вартістю активу та визнається в окремому звіті про сукупний дохід.

2) Нематеріальні активи. Нематеріальні активи, придбані окремо, оцінюються по первісній вартістю. Вартість нематеріальних активів, придбаних в результаті об'єднання бізнесу, є їхньою справедливою вартістю на дату придбання. Після первісного визнання нематеріальні активи відображаються за первісною вартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та накопичених збитків від знецінення.

3) Біологічні активи. Компанія оцінює біологічний актив при первісному визнанні та на кожну звітну дату по справедливій вартості за вирахуванням очікуваних витрат з продажу окрім випадків, коли справедлива вартість не може бути визначена з достатнім рівнем впевненості.

Балансова вартість біологічних активів визначається на кожну звітну дату як справедлива вартість за вирахуванням очікуваних витрат з продажу. Справедлива вартість визначається на основі ринкових цін на кожну звітну дату. Прибуток або збиток від змін справедливої вартості біологічних активів, за вирахуванням очікуваних затрат Компанії з продажу відображаються у періоді їх виникнення.

Зернові, оцінюються за їх справедливою вартістю за вирахуванням очікуваних збутових витрат. Оцінка справедливої вартості категоризується за 2-м рівнем в ієрархії справедливої вартості, відповідно до МСФЗ 13. При первісному визнанні (після посіву) зернові оцінюються за собівартістю, оскільки визначення ринкової вартості неможливе для таких біологічних активів. Вартість включає в себе прямі витрати, пов'язані з процесом біологічної трансформації біологічних активів, такі як витрати на насіння, добрива, вирощування, витрати на оплату праці працівників, які безпосередньо беруть участь у процесі виробництва, наливо та електроенергію та відповідні виробничі накладні витрати (на основі звичайного використання виробничих потужностей). Посіви оцінюються за справедливою вартістю, як тільки справедлива вартість стає можливим надійно оцінити.

Зазвичай, справедливу вартість врожаю можна достовірно визначити тільки безпосередньо перед збиранням врожаю. Це не створює істотне обмеження в оцінці залишків сільськогосподарських культур на кінець року, оскільки основний приріст справедливої вартості відноситься до того ж звітного періоду, коли зібрано врожай. Оскільки основний період росту культур з квітня по липень, зміна справедливої вартості завжди найвища у другому кварталі цього року. Біологічні активи переоцінюються на основі інформації про фактичні результати збирання ранніх культур, пов'язаній із відтоком грошових коштів та ринковими цінами. Ціни на продаж злаків, що використовуються для переоцінки, включають котирування на активних ринках.

4) Знецінення нефінансових активів. На кожну звітну дату Компанія визначає, чи є ознаки можливого знецінення активу. Коли існує ознака того, що актив може бути знецінений, очікувана вартість відшкодування оцінюється і, при знеціненні, актив негайно списується до суми його очікуваної вартості відшкодування, яка визначається як найбільша з двох: справедлива вартість за вирахуванням витрат на продаж чи цінність від використання. Справедлива вартість за вирахуванням витрат є вартістю, яка отримується від продажу активу при здійсненні угоди між добре обізнаними, зацікавленими сторонами, за вирахуванням будь-яких прямих додаткових витрат на продаж активу. Цінність від використання являє собою поточну вартість очікуваних майбутніх грошових потоків від використання активу та його вибуття в кінці строку корисного використання.

При оцінці цінності від використання, майбутні грошові потоки дисконтуються за ставкою дисконтування до оподаткування, яка відображає поточну ринкову оцінку тимчасової вартості грошей і ризику, властиві активу. Для активу, який не генерує вхідні потоки грошових коштів, які в великій мірі є незалежними від потоків, які генеруються іншими активами, вартість відшкодування визначається для одиниці, генеруючої гроші, до якої належить актив.

Збиток від знецінення визнається як різниця між оціночною сумою очікуваного відшкодування та балансовою вартістю. Балансова вартість активу

зменшується до його оціночної суми очікуваного відшкодування безпосередньо або з використанням рахунку резерву, сума такого збитку вноситься до звіту про сукупний дохід.

5) Запаси. Запаси враховуються по найменшій із двох величин: собівартості або по чистій ціні реалізації. Собівартість включає в себе витрати на придбання запасів, їх доставку до місця розташування та приведення в поточний стан. Запаси відображаються за методом «ФІФО». Чиста ціна реалізації являє собою розрахункову ціну продажу, що встановлюється в ході звичайної діяльності, зменшену на розрахункові витрати, необхідні для підготовки і здійснення продажу активу.

6) Фінансові інструменти – первісне визнання і подальша оцінка. Визнання та оцінка фінансових інструментів згідно з МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти», фінансовий інструмент - це договір, в результаті якого виникають фінансовий актив у однієї компанії і фінансове зобов'язання або дольовий інструмент у іншій компанії.

Фінансовий актив – актив, що являє собою:

- грошові кошти;
- дольовий інструмент іншої компанії (наприклад акції);
- договірне право на отримання грошових коштів або іншого фінансового активу від іншої компанії.

Фінансове зобов'язання – це зобов'язання, що являє собою:

- договірне зобов'язання з поставки грошових коштів або інших фінансових інструментів іншої компанії;
- договірне зобов'язання з обміну фінансовими активами чи зобов'язаннями з іншою компанією на потенційно не вигідних умовах;
- договір, який буде врегульовано засобами поставки власних дольових інструментів.

Для цілей бухгалтерського обліку і фінансової звітності, фінансові активи класифікуються на три основні категорії: фінансові активи за амортизованою вартістю; фінансові активи за справедливою вартістю з визнанням її змін і

іншому сукупному доході та фінансові активи за справедливою вартістю з визнанням її змін у прибутку та збитку.

Фінансовий актив оцінюється за амортизованою собівартістю в разі одночасного дотримання обох зазначених умов: фінансовий актив утримується

в рамках бізнес-моделі, метою якої є утримання фінансових активів для одержання договірних грошових потоків; і договірні умови фінансового активу

генерують у певні дати грошові потоки, котрі є суто виплатами основної суми та процентів на непогашену частку основної суми. Фінансовий актив оцінюється за

справедливою вартістю через прибуток або збиток, якщо він не оцінюється за амортизованою собівартістю або за справедливою вартістю через інший

сукупний дохід. Однак, Компанія може на власний розсуд прийняти під час первісного визнання певних інвестицій в інструменти власного капіталу, які в

іншому випадку оцінювалися б за справедливою вартістю через прибуток або збиток, безвідкличне рішення про відображення подальших змін справедливої

вартості в іншому сукупному доході. Сума амортизації дисконту або премії нараховується одночасно з нарахуванням відсотка (доходу від фінансових

інвестицій), що підлягає одержанню, і відображається в складі інших фінансових доходів або інших фінансових витрат з одночасним збільшенням або

зменшенням балансової вартості фінансових інвестицій відповідно.

Після первісного визнання фінансові активи такого роду оцінюються за амортизованою вартістю, яка визначається з використанням методу ефективної

відсоткової ставки, за вирахуванням знецінення. Амортизована вартість розраховується з урахуванням дисконтів або премій при придбанні, а також

комісійних або витрат, які є невід'ємною частиною ефективної відсоткової ставки. Амортизація на основі використання ефективної відсоткової ставки

включається до складу фінансових доходів у звіті про прибутки чи збитки. Збитки, зумовлені знеціненням, визнаються у звіті про прибуток або збиток у

складі витрат на фінансування в разі позик або інших операційних витрат в разі дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість, на яку не нараховуються відсотки, відображається за амортизованою вартістю. Визнаний резерв оцінюється як

різниця між балансовою вартістю активу та поточною вартістю очікуваних майбутніх грошових коштів, дисконтованих за ефективною відсотковою ставкою, розрахованою на момент первісного визнання. До цієї категорії належить торговельна та інша дебіторська заборгованість, включаючи надані позики.

Припинення визнання фінансового активу або частини фінансового активу, відбувається тоді, коли втрачається контроль над правами за контрактом (коли зазначені права реалізуються, припиняється їх дія або організація відмовляється від своїх прав або передає їх третій стороні). При припиненні визнання фінансового активу різниця між балансовою вартістю і отриманою компенсацією включається у Звіт про прибутки й збитки.

Фінансове зобов'язання списується з балансу, коли воно ліквідовано, тобто погашено, анульоване або припинено. Умова припинення визнання виконується, коли розрахунок за зобов'язанням здійснюється шляхом виплати кредиторів або коли дебітор звільняється від первинних зобов'язань по виконанню зобов'язання або в результаті чинності закону, або кредитором.

Компанія визнає фінансовий актив або фінансове зобов'язання у звіті про фінансовий стан, коли воно стає стороною контрактних положень щодо фінансового інструменту.

Компанія визнає такі категорії фінансових інструментів:

- фінансові активи;
- фінансові зобов'язання;
- інструменти власного капіталу.

Фінансові активи включають:

- грошові кошти;
- дебіторську заборгованість за реалізовану продукцію, товари, послуги;
- векселя;
- інвестицій в інструменти капіталу – (акції, опціони).

Фінансові зобов'язання включають:

- кредиторську заборгованість;
- векселя, облігації та інші боргові цінні папери, що підлягають оплаті;

- кредити та позики.

Первісна оцінка та облік фінансових активів та зобов'язань здійснюється за справедливою вартістю. Операції з визнання або продажу фінансових інструментів визнаються із застосуванням обліку за датою розрахунку – це дата, коли актив передається Компанії або Компанією.

Облікова політика щодо подальшої оцінки фінансових інструментів розкривається нижче.

Фінансові активи

Грошові кошти та їх еквіваленти. Грошові кошти складаються із готівки в касі та коштів на рахунках в установах банків.

Дебіторська заборгованість. Дебіторська заборгованість визнається як фінансовий актив (за винятком дебіторської заборгованості, за якою не очікується отримання грошових коштів або фінансових інструментів, за розрахунками з операційної оренди та за розрахунками з бюджетом) та оцінюється за амортизованою вартістю. Компанія визнає забезпечення під очікувані кредитні збитки (ОКЗ) по відношенню до всіх боргових інструментів, оцінюваних не по справедливій вартості через прибуток або збиток. ОКЗ розраховуються на основі різниці між грошовими потоками, що належать

відповідно до договору, і всіма грошовими потоками, які Компанія очікує отримати, дисконтованими з використанням первісної ефективної процентної ставки або її приблизного значення. Очікувані грошові потоки включають

грошові потоки від продажу утримуваної застави або від інших механізмів підвищення кредитної якості, які є невід'ємною частиною договірних умов. ОКЗ

визнаються в три етапи. У разі фінансових інструментів, за якими з моменту їх первісного визнання кредитний ризик значно не збільшився, створюється оціночний резерв під збитки щодо кредитних збитків, які можуть виникнути внаслідок дефолтів, можливих протягом наступних 12 місяців (12-місячні

очікувані кредитні збитки). Для фінансових інструментів, за якими з моменту первісного визнання кредитний ризик збільшився значно, створюється оціночний резерв під збитки щодо кредитних збитків, очікуваних протягом строку дії цього фінансового інструменту, незалежно від термінів настання

дефолту (очікувані кредитні збитки за весь термін). Відносно торгової дебіторської заборгованості і активів за договором Компанія застосовує спрощений підхід при розрахунку ОКЗ. Отже, Компанія не відслідковує зміни кредитного ризику, а замість цього на кожну звітну дату визнає забезпечення під збитки в сумі, що дорівнює очікуваним кредитних збитках за весь термін.

Компанія вважає, що за фінансовим активом стався дефолт, якщо передбачені договором платежі прострочені на 365 днів. Однак в певних випадках Компанія також може прийти до висновку, що за фінансовим активом стався дефолт, якщо внутрішня або зовнішня інформація вказує на те, що мало ймовірно, що Компанія отримає, без урахування механізмів підвищення кредитної якості, утримуваних Компанією, всю суму залишилися виплат, передбачених договором. Фінансовий актив списується, якщо у Компанії немає обґрунтованих очікувань щодо відшкодування передбачених договором грошових потоків.

Фінансові зобов'язання

Первісне визнання та оцінка. Фінансові зобов'язання класифікуються при первісному визнанні відповідно, як фінансові зобов'язання, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, кредити та позики, кредиторська заборгованість або похідні інструменти, класифіковані на розсуд Компанії як інструменти хеджування при ефективному хеджуванні. Всі фінансові зобов'язання спочатку визнаються за справедливою вартістю, за вирахуванням (у разі кредитів, позик і кредиторської заборгованості) витрат на операцію, що безпосередньо відносяться до них. Фінансові зобов'язання Компанії включають торгіву та іншу кредиторську заборгованість, векселі, кредити та інші позики, включаючи банківські овердрафти.

Подальша оцінка. Подальша оцінка фінансових зобов'язань залежить від їх класифікації у такий спосіб: Компанія здійснює класифікацію всіх фінансових зобов'язань як таких, що в подальшому оцінюються за амортизованою собівартістю, за винятком:

- фінансових зобов'язань, що оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток. Такі зобов'язання, включаючи похідні інструменти, що є зобов'язаннями, надалі оцінюються за справедливою вартістю.

- фінансових зобов'язань, що виникають у разі невідповідності передавання фінансового активу критеріям для припинення визнання або в разі застосування підходу подальшої участі.

- зобов'язань із надання позики за ставкою відсотка, нижчою від ринкової.

Кредити та позики. Дана категорія є найбільш значущою для Компанії.

Після первісного визнання процентні кредити та позики оцінюються за амортизованою вартістю з використанням методу ефективної процентної ставки.

Прибутки та збитки за такими фінансовими зобов'язаннями визнаються в прибутку чи збитку при припиненні їх визнання, а також у міру нарахування

амортизації з використанням ефективної процентної ставки. Амортизована

вартість розраховується з урахуванням дисконтів або премій при придбанні, а також комісійних або витрат, які є невід'ємною частиною ефективної процентної

ставки. Амортизація ефективної процентної ставки включається до складу

витрат по фінансуванню в звіті про прибуток або збиток. До цієї категорії,

головним чином, відносяться процентні кредити та позики. Кредити та позики класифікуються як короткострокові зобов'язання, якщо Компанія не має

безумовно права відкласти погашення зобов'язання, принаймні на один рік після дати підготовки балансу.

Припинення визнання. Визнання фінансового зобов'язання припиняється, якщо зобов'язання погашено, анульовано, або термін його дії закінчився. Якщо

наявне фінансове зобов'язання замінюється іншим зобов'язанням перед тим самим кредитором на суттєво відмінних умовах або якщо умови наявного

зобов'язання значно змінені, така заміна або зміни враховуються як припинення

визнання первісного зобов'язання та початок визнання нового зобов'язання, а різниця в їх балансовій вартості визнається в звіті про прибутки або збитку.

Взаємозалік фінансових інструментів. Фінансові активи і фінансові зобов'язання підлягають взаємозаліку (згортанню), а нетто-сума поданню в звіті

про фінансовий стан, коли існує юридично захищене право на взаємозалік визнаних сум і коли є намір провести розрахунок на нетто-основі, реалізуючи

активи і одночасно з цим погасити зобов'язання.

7) Грошові кошти і короткострокові депозити. Грошові кошти та короткострокові депозити в окремому звіті про фінансовий стан включають грошові кошти в банках, в касі та короткострокові депозити з первісним строком погашення менше 90 днів.

8) Договори оренди. Компанія оцінює чи є договір орендою, або чи містить він оренду, на початку дії договору. Договір є орендним або містить оренду, якщо він передає право контролювати використання ідентифікованого активу протягом певного періоду часу в обмін на компенсацію.

Компанія як орендар. Компанія застосовує єдиний підхід до визнання та оцінки для всіх видів оренди, крім короткострокової оренди та оренди малоцінних активів. Компанія визнає орендне зобов'язання для здійснення лізингових платежів та активи з права користування, що представляють собою право користування базовими активами.

Актив з права користування. Компанія визнає актив з права користування на дату початку оренди (тобто дату, коли базовий актив буде доступний для використання). Актив з права користування, оцінюється за собівартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та збитків від зменшення корисності та коригується на ефект переоцінки зобов'язань з оренди. Собівартість активу з права користування складається з суми первісної оцінки орендного зобов'язання, будь-яких орендних платежів, здійснених на, або до дати початку оренди, за вирахуванням отриманих стимулів до оренди, первісні прямі витрати, понесені орендарем. Визнані активи з права користування об'єктом амортизуються на прямолінійній основі протягом меншого з очікуваних строків: корисного використання або строку оренди.

Орендне зобов'язання. На дату початку оренди орендар оцінює орендне зобов'язання за теперішньою вартістю орендних платежів, не сплачених на таку дату. Орендні платежі, включені в оцінку орендного зобов'язання, складаються з наступних платежів за право використання базового активу протягом строку оренди, які не були сплачені на дату початку оренди.

- фіксовані платежі (за вирахуванням будь-яких стимулів до оренди, що підлягають отриманню);

- зміні орендні платежі, які залежать від індексу чи ставки, первісно оцінені з використанням такого індексу чи ставки на дату початку оренди, сум, що, як очікується, будуть сплачені орендарем за гарантіями ліквідаційної вартості;

- ціну виконання можливості придбання, якщо орендар обгрунтовано впевнений у тому, що він скористається такою можливістю;

- платежі в рахунок штрафів за припинення оренди, якщо строк оренди відображає реалізацію можливості припинення оренди.

- платежі в рахунок штрафів за припинення оренди, якщо строк оренди відображає реалізацію орендарем можливості припинення оренди.

Змінні орендні платежі, які не залежать від індексу чи ставки, визнаються у тому періоді, у якому сталася подія чи умови, які спричинили здійснення таких платежів. Орендні платежі дисконтуються, застосовуючи припустиму ставку відсотка в оренді, якщо таку ставку можна легко визначити. Якщо таку ставку не можна легко визначити, то орендар застосовує ставку додаткових запозичень орендаря.

Після дати початку оренди, сума орендного зобов'язання збільшується на суму нарахованих відсотків та зменшується за рахунок здійснення лізингових платежів. А також, орендар переоцінює балансову вартість орендного зобов'язання з метою відображення будь-якої переоцінки або модифікації оренди, або з метою відображення переглянутих по суті фіксованих орендних платежів.

Короткострокова оренда та оренда малоцінних активів. Компанія застосовує виключення практичного характеру від визнання щодо своєї короткострокової оренди (тобто оренди терміном до 12 місяців включно). Компанія також застосовує дане виключення щодо оренди малоцінних активів. Орендар визнає орендні платежі, пов'язані з такою орендою, як витрати на прямолінійній основі протягом строку оренди.

Компанія як орендодавець. Оренда класифікується як операційна оренда, якщо вона не передає в основному всі ризики та вигоди щодо права власності на базовий актив. Доходи від оренди, обліковуються прямолінійно на умовах оренди та включаються до доходів Компанії у звіті про прибутки та збитки через

його операційний характер. Орендодавець додає первісні прями витрати, понесені при укладанні договору про операційну оренду, до балансової вартості базового активу та визнає їх, як витрати протягом строку оренди на такій самій основі, як дохід від оренди. Умовні орендні платежі визнаються доходом у тому періоді, в якому вони були отримані.

9) **Визнання доходу.** Діяльність Компанії пов'язана з вирощуванням сільськогосподарської. Виручка за договорами з покупцями визнається, коли контроль над товарами або послугами передається покупцеві і оцінюється в сумі, що відбиває відшкодування, право на яке Компанія очікує отримати в обмін на такі товари або послуги. Компанія прийшла до висновку, що, як правило, вона виступає в якості принципала в укладених нею договорах, які передбачають отримання виручки.

Продаж сільськогосподарської продукції та інших товарів. Виручка від продажу сільськогосподарської продукції визнається в певний момент часу, коли контроль над активом передається покупцеві, що відбувається, як правило, при доставці продажу сільськогосподарської продукції. Компанія визначає, чи існують в договорі інших зобов'язань, які являють собою окремі обов'язки до виконання (наприклад, доставка, зберігання, перевалка), на які необхідно розподілити частину ціни угоди. При визначенні ціни угоди в разі продажу сільськогосподарської продукції Компанія приймає до уваги вплив змінного відшкодування, наявність значного компонента фінансування.

Значний компонент фінансування. Інколи, Компанія отримує від покупців короткострокові авансові платежі. В результаті використання спрощення практичного характеру, передбаченого МСФЗ (IFRS) 15, Компанія не коригує обіцяну суму відшкодування з урахуванням впливу значного компонента фінансування, якщо в момент укладення договору вона очікує, що період між передачею обіцяного товару або послуги покупцеві і оплатою покупцем такого товару або послуги складе не більше одного року.

Активи за договором. Актив за договором є правом організації на отримання відшкодування в обмін на товари або послуги, передані покупцеві. Якщо Компанія передає товари або послуги покупцеві до того, як покупець

виплатити відшкодування, або до того моменту, коли відшкодування стає таким, що підлягає виплаті, то щодо отриманого відшкодування, що є умовним, визнається актив за договором.

Торгова дебіторська заборгованість. Дебіторська заборгованість являє право Компанії на відшкодування, яке є безумовним (таким чином настання моменту, коли таке відшкодування стає таким, що підлягає виплаті, обумовлено лише часом).

Зобов'язання за договором. Зобов'язання за договором - це обов'язок передати покупцеві товари або послуги, за які Компанія отримала відшкодування (або відшкодування за які підлягає сплаті) від покупця. Якщо покупець виплачує відшкодування раніше, ніж Компанія передасть товар або послугу покупцеві, визнається зобов'язання за договором, в момент здійснення платежу або в момент, коли платіж стає таким, що підлягає оплаті (в залежності від того, що відбувається раніше). Зобов'язання за договором визнаються в якості виручки, коли Компанія виконує свої обов'язки за договором.

10) Поточний податок на прибуток. Податкові активи та зобов'язання з поточного податку на прибуток за поточний період оцінюються в сумі, передбаченій до відшкодування податковими органами або до сплати податковим органам компаніями, що не сплачують єдиний сільськогосподарський податок. Податкові ставки та податкове законодавство, що застосовуються для розрахунку даної суми, - це ставки і законодавство, прийняті або фактично прийняті на звітну дату в країнах, в яких Компанія здійснює свою діяльність і отримує оподатковуваний дохід. Для компаній, частка с/г товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%, можуть застосовувати спрощену систему оподаткування. За 2018 рік Компанія перевищила встановлений поріг та у 2021 році та у 2022 році застосовувала спрощену систему оподаткування. Поточний податок на прибуток, що відноситься до статей, визаним безпосередньо в капіталі, визнається у складі капіталу, а не в окремому звіті про сукупний дохід. Керівництво Компанії періодично здійснює оцінку позицій, відображених у

податкових деклараціях, щодо яких відповідне податкове законодавство може бути по-різному інтерпретоване, і по мірі необхідності створює резерви.

11) Податок на додану вартість. За рік, що завершився 31 грудня 2022, ПДВ стягувався за трьома ставками: 20% та 14% (на сільськогосподарську продукцію на українському внутрішньому ринку й імпорт товарів, робіт і послуг та 0% від експорту товарів та надання робіт або послуг, які будуть використовуватися за межами України. Податок на додану вартість (ПДВ), що відноситься до реалізації, підлягає сплаті податковим органам за найбільш ранньої з подій: (i) отримання дебіторської заборгованості від клієнтів або (ii) поставка товарів або послуг клієнтам. Вхідний ПДВ підлягає відшкодуванню шляхом заліку ПДВ від продажу після отримання рахунку-фактури. Податкові органи дозволяють сплату ПДВ на нетто основі. ПДВ, що відноситься до операцій купівлі-продажу, які не були сплачені на звітну дату, відображається в окремому звіті про фінансовий стан в розгорнутому вигляді і розкривається окремо у складі активів і зобов'язань. При створенні резерву під знецінення дебіторської заборгованості, збиток від знецінення відображається на повну суму заборгованості, включаючи ПДВ. Баланс дебіторської заборгованості з ПДВ може бути реалізований або шляхом відшкодування грошовими коштами з державного бюджету, або в урахування ПДВ, що підлягає сплаті при реалізації товарів, робіт, послуг. Менеджмент класифікує залишки заборгованості з ПДВ як поточні, або непоточні на основі очікувань від часу реалізації залишків.

12) Умовні активи та зобов'язання. Умовні зобов'язання не відображаються у фінансовій звітності. Такі зобов'язання розкриваються у примітках до фінансової звітності, крім випадків, коли ймовірність відтоку ресурсів, які забезпечують економічні вигоди, є незначною. Умовні активи не відображаються у фінансовій звітності, але розкриваються у примітках у тій мірі, в якій існує ймовірність, що економічні вигоди надійдуть до Компанії.

13) Операції з пов'язаними сторонами. Для цілей окремої фінансової звітності, сторони вважаються пов'язаними, якщо одна зі сторін має можливість контролювати або чинити значний вплив на операційні та фінансові рішення іншої компанії. При розгляді будь-якого зв'язку, який може бути визначений як

операція між пов'язаними сторонами, необхідно брати до уваги зміст операції, а не тільки її юридичну форму.

14) Державні субсидії. Українське законодавство передбачає різні податкові пільги та субсидії сільськогосподарським компаніям. Такі пільги та субсидії затверджуються Верховною Радою України, Міністерством аграрної політики та продовольства, Міністерством фінансів, місцевими органами влади. Протягом звітного періоду, Компанія не отримувала жодних пільг або субсидій.

15) Інвестиції в дочірні та асоційовані підприємства. Інвестиції в дочірні та асоційовані підприємства включають в себе:

- дочірні компанії та компанії, частка власності в яких становить 50% і більше, та на які Компанія має значний вплив в управлінні господарською діяльністю;
- асоційованим називається підприємство, на яке Компанія має істотний вплив, а не контроль.

Для цілей окремої фінансової звітності, Компанія обліковує зазначені вище інвестиції за первісною вартістю.

16) Операції в іноземній валюті. Операції в іноземній валюті первісно відображаються у функціональній валюті за курсом на дату здійснення операції.

Монетарні активи та зобов'язання, виражені в іноземних валютах, перераховуються у функціональну валюту за курсом на кінець звітного періоду.

Різниця, що виникають при перерахуванні, відображаються у консолідованому звіті про сукупний дохід. Немонетарні статті, що відображаються за історичною вартістю в іноземній валюті, перераховуються за курсом на дату первинної операції. Прибутки та збитки, отримані при зміні обмінного курсу, відображаються в звіті про прибутки в статті "Інші операційні доходи / (витрати)". Курсові різниці, пов'язані з фінансовою діяльністю, відображаються в звіті про прибутки в статті "Фінансові доходи / (витрати)".

В цілому облікова політика відповідає тій, що застосовувалась у попередньому звітному році.

2.2. Облік витрат процесу виробництва продукції рослинництва

Рослинництво є однією з основних специфічних галузей сільськогосподарського виробництва. На процес відтворення засобів у рослинництві суттєвий вплив має сезонний характер виробництва, зокрема невідповідність періоду понесення витрат і періоду виходу продукції. Виробничі витрати на вирощування сільськогосподарських культур здійснюються протягом тривалого періоду, а продукцію отримують у момент біологічного дозрівання рослин. Тому бухгалтерський облік повинен чітко розмежувати витрати за роками: витрати під урожай поточного року і витрати під урожай майбутніх років. Крім того, аналітичний облік виробничих витрат можна організувати також за видами виробництв і культурами, за основними статтями витрат, а також за внутрішньогосподарськими підрозділами [3].

Характерною особливістю процесу виробництва є формування витрат на виробництво продукції. В умовах обмеження ресурсів виникає об'єктивна потреба постійного співставлення витрат та отриманих результатів. Ця проблема посилюється під впливом інфляції, коли дані про виробничі витрати необхідно повсякденно звіряти з даними майбутніх витрат, які залежать у більшості від впливу зовнішнього середовища. З метою управління витратами і доходами важливо забезпечити спостереження за ефективністю роботи кожного підрозділу, за отриманими результатами від виробництва кожного виду продукції. Таким чином, механізм господарювання підприємства визначається ступенем керованості витратами. Вимоги управління визначають окреме вивчення методики обліку витрат виробничої діяльності та необхідність розробки для підприємств системи контролю за собівартістю продукції виробничих підрозділів на основі розширення аналітичності використовуваних в обліку витрат.

Загальноприйняте визначення сутності обліку витрат засвідчує, що облік витрат — це сукупність усвідомлених дій, направлених на відображення протягом певного часового періоду процесів постачання, виробництва і реалізації продукції за допомогою їх (процесів) кількісного вимірювання (в

натуральних і вартісних показниках), реєстрації, групування і аналізу в розрізах, які формують собівартість готової продукції. Таке відображення забезпечує одержання вичерпної інформації, необхідної для того, щоб управляти підприємством і оцінювати його діяльність шляхом виведення фінансових результатів. Дані бухгалтерського обліку мають сприяти здійсненню оперативного аналізу і контролю витрат.

Метою організації обліку витрат виробництва на сільськогосподарському підприємстві є об'єктивне і своєчасне визначення їхньої величини. Інформація про витрати необхідна для визначення ціни на виріб, для того, щоб проаналізувати, який виробничий процес є економнішим, який підрозділ використовує ресурси найефективніше, та для прийняття багатьох управлінських та фінансових рішень.

Основною метою обліку витрат на виробництво продукції рослинництва сільськогосподарського підприємства є своєчасне, повне, вірогідне відображення фактичного розміру і складу витрат та контроль за використанням всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції в натуральних та грошових вимірниках. Витрати на виробництво продукції рослинництва у плануванні та обліку групуються за статтями, які господарство визначає самостійно і затверджує наказом про облікову політику [2].

Витрати в рослинництві обліковують за такими статтями (таблиця 2.3)

Таблиця 2.3.

Статті витрат рослинництва на ТОВ «А.Т.К.»

Стаття витрат	Зміст	Бухгалтерський запис	
		ДТ	КТ
1	2	3	4
Витрати на оплату праці	Відображає основну та додаткову оплату працівників, найманих і залучених осіб зайнятих при вирощуванні культур. За цією статтею враховують і натуральну оплату працівникам.	231	661
Відрахування на соціальні заходи	Відображає нарахування до Пенсійного фонду єдиного соціального внеску (22%) від заробітної плати штатних працівників, при вирощуванні культур.	231	651

1	2	3	4
Насіння і садивний матеріал	Відображає витрати на насіння і садивний матеріал власного виробництва та куповані	231	208, 27
Добрива	Відображає витрати на мінеральні, бактеріальні та органічні добрива, які використовують під с.г. культури.	231	208
Засоби захисту рослин	Відображає фактичну вартість пестицидів, протруювачів, гербіцидів, дефоліантів та інше.	231	208
Роботи і послуги	Відображає вартість робіт та послуг допоміжних виробництв на виробничі потреби при виробництві зернових культур.	231	23, 63, 68
Амортизація	Відображається сума нарахованої амортизації основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, які використовуються у сільському господарстві, в т. ч. рослинництві.	91	13
Витрати на організацію управління	Обліковують загальновиробничі витрати, які розподіляються наприкінці року і списуються	231	91
Інші витрати	Відображаються страхові платежі по посівах і основних засобах на виробництво сільськогосподарської продукції	231	65, 47

Оснoву бухгалтерського обліку складають бухгалтерські документи, які оформлюються в момент здійснення операції. Для оформлення витрат та виходу продукції зернових культур в ТОВ «А.Т.К.» використовують систему первинних та зведених документів. Підставою для нарахування заробітної плати є Табелі обліку робочого часу, облікові листи трактористів-машиністів за структурними підрозділами і підприємству в цілому. Дані облікових листів трактористів-машиністів групують у накопичувальній відомості обліку використання машинно-тракторного парку, підсумкові дані якої заносять у журнал обліку робіт та витрат. Крім цього в цей реєстр записують дані з книжок та облікових листів праці й виконаних робіт, а також нагромаджувальних відомостей роботи вантажного автотранспорту. Насіння та садивний матеріал відпускають у межах встановлених лімітів за лімітно-забірними картками, накладними внутрішньогосподарського призначення. Оснoвою на списання насіння, з підзвіту на сівбу є Акт на списання насіння та садивного матеріалу, який складає агроном. Добрива на відповідну культуру списують на оснoві Акту про

використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив, пестицидів та гербіцидів. Дані цього документу є основою для запису в журналі обліку робіт і витрат та звіту про рух матеріальних цінностей, а також для відображення у загальному вигляді у виробничому звіті по рослинництву. Документальне оформлення засобів захисту рослин на культуру (групу культур) та порядку включення в реєстр зведеного обліку так само як і добрив. Амортизація основних засобів, які використовуються в сільськогосподарському виробництві зазначають у відповідних регістрах амортизаційних відрахувань та включають до виробничих витрат на підставі відомостей нарахування амортизаційних відрахувань.

Синтетичний облік витрат на виробництво і виходу продукції рослинництва на ТОВ «А.Т.К.» ведуть на рахунку 23 «Виробництво», до якого відкривають субрахунок 231 «Рослинництво» (рис. 2.3). За економічним змістом він належить до групи рахунків господарських процесів, за призначенням і структурою – до групи операційних, калькуляційних рахунків. Субрахунок 231 активний на початок року, активно-пасивний протягом року.

За дебетом рахунка 23 «Виробництво» в розрізі субрахунків за об'єктами обліку витрат відображуються прямі матеріальні витрати, трудові та інші прямі витрати, а також виробничі накладні витрати та витрати від браку, за кредитом – надходження продукції, виконані роботи та послуги [41]. За кредитом субрахунку 231 «Рослинництво» сільськогосподарські підприємства згідно П(С)БО 30 «Біологічні активи» обліковують сільськогосподарську продукцію рослинництва за її справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу [39].

Первісне визнання сільськогосподарської продукції відображається у тому звітному періоді, у якому вона відокремлена від біологічного активу. Сільськогосподарську продукцію після її первісного визнання оцінюють і відображують відповідно до П(С)БО 9 «Запаси». Організація синтетичного та аналітичного обліку витрат виробництва повинна забезпечити: відображення всіх проведених операцій щодо витрат, відповідний розподіл витрат за об'єктами обліку і об'єктами калькулювання, визначення собівартості продукції, своєчасне

отримання необхідної інформації для потреб управління.

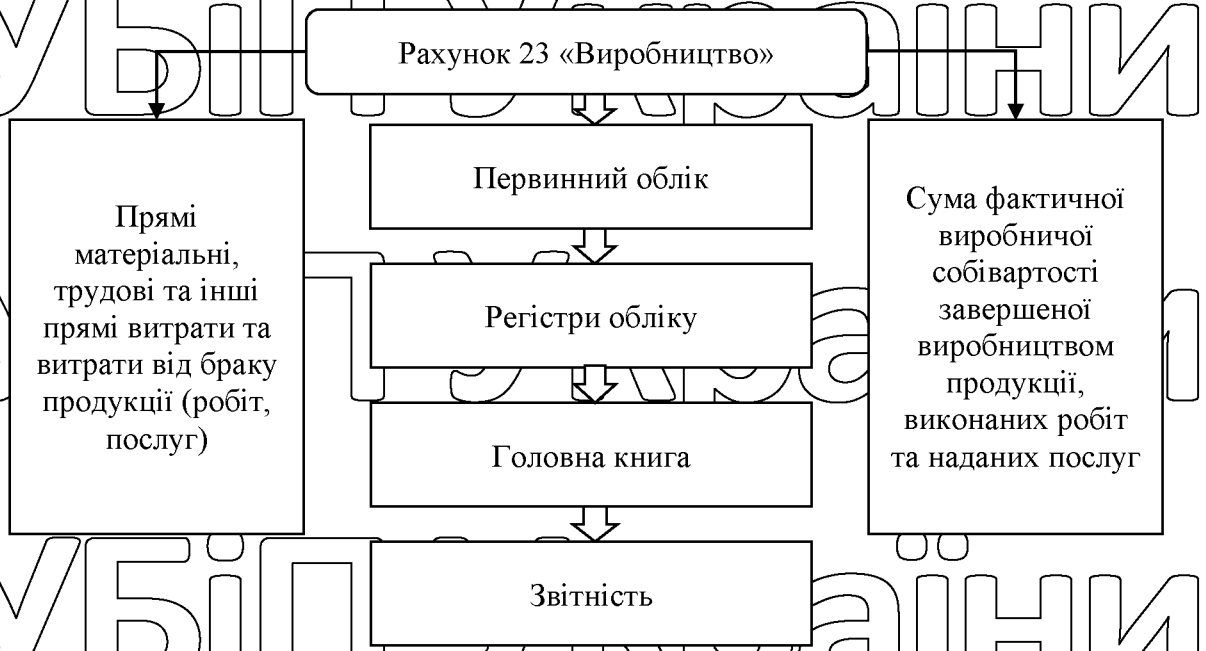

Рис. 2.3. Схема організації обліку витрат на виробництво сільськогосподарської продукції

Джерело: узагальнено автором

На організацію аналітичного обліку витрат впливають різноманітні фактори, основні серед яких [5]:

- тип виробництва, особливості його організації і технології;
- асортимент продукції;
- структура управління підприємства;
- організація обліку за місцями і центрами витрат, центрами відповідальності;
- методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції;
- рівень автоматизації облікових робіт.

Аналітичний облік в рослинництві ведуть по об'єктах, якими є сільськогосподарські культури (групи культур), роботи тащо. Об'єкти обліку

рослинництва визначають у кожному господарстві, в т. ч. і в ТОВ «А.Т.К.»

виходячи з конкретних умов господарювання. На організацію аналітичного

обліку витрат впливають різноманітні фактори, основні серед яких: тип

виробництва, особливості його організації і технології; асортимент продукції;

структура управління підприємства; організація обліку за місцями і центрами

витрат, центрами відповідальності; методи обліку витрат та калькулювання

собівартості продукції; рівень автоматизації облікових робіт.

Об'єкти обліку у рослинництві визначаються у ТОВ «А.Т.К.» в залежності від плану посівів і структури посівних площ, видів культур, що вирощуються в звітному році. Аналітичні дані відображають у виробничому звіті. Витрати обліковуються за конкретними статтями. Відповідно до внутрішньогосподарського розрахунку рахунки відкриваються на кожну розрахункову одиницю. Крім того, відкривають такі аналітичні рахунки: нерозподілені амортизаційні відрахування в рослинництві. Тут протягом року записують амортизаційні відрахування по сільськогосподарських машинах, а наприкінці року ці витрати розподіляють по культурах пропорційно об'єму виконаних робіт, розміру посівних площ.

Аналітичні рахунки у ТОВ «А.Т.К.» відкривають у Книзі обліку виробництва, зокрема:

231.1 Вирощування озимої пшениці

231.2 Вирощування кукурудзи на зерно

231.3 Вирощування ярого ячменю

231.4 Вирощування бобів сої

231.5 Вирощування насіння ріпаку

231.6 Вирощування соняшнику

Для обліку основних виробництв (субрахунок 231 «Рослинництво») передбачено ведення Звіту № 5.5 с.-г. про витрати та вихід продукції основного виробництва; промислових, допоміжних виробництв, витрат на утримання та експлуатацію машин та обладнання (рахунок 23 «Виробництво») та інших виробництв – Звіту № 5.6 с.-г. про витрати та вихід продукції (робіт, послуг) інших виробництв; загальновиробничих витрат – Звіту № 5.7 с.-г. про загальновиробничі витрати; адміністративних витрат – Звіту № 5.8 с.-г. про адміністративні витрати; витрат на збут – Звіту № 5.9 с.-г. про витрати на збут.

Звіти складаються за місяць і нарастаючим підсумком з початку року в розрізі об'єктів аналітичного обліку по відповідним статтям витрат [3].

Показники Звітів № 5.5 с.-г., 5.6 с.-г. за кредитом аналітичних рахунків виробництв переносяться у Зведену відомість № 5.10 с.-г. до Журналу-ордеру №

5. В с.-г. в межах галузей виробництва та структурних підрозділів. Підсумки Зведеної відомості № 5.10 с.-г. з деталізацією сум за синтетичними рахунками (субрахунками) переносять до Журналу-ордеру № 5/В с.-г.

Облік витрат виробництва ведеться відповідно до П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 30 «Біологічні активи». При веденні управлінського обліку у вітчизняних підприємств доцільно використовувати інтегровану систему рахунків управлінського обліку, оскільки саме її покладено в основу побудови Плану рахунків та фінансової звітності. Відповідно до цього прямі витрати обліковують на рахунку 23 «Виробництво», непрямі – на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», які періодично списуються на рахунок «Виробництво» і розподіляють за об'єктами обліку витрат [5; 6].

При первісному визнанні продукції рослинництва її оцінюють за справедливою вартістю і на суму оцінки роблять запис Д-т 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» К-т 231 «Рослинництво». Отже, по кредиту рахунку 231 враховується справедлива вартість активів, тобто вартість за якою вони оприбутковуються на баланс.

На момент первісного визнання продукції рослинництва на рахунку 231 виникає різниця між дебетом і кредитом. Можливі дві ситуації [2] рис.2.4:

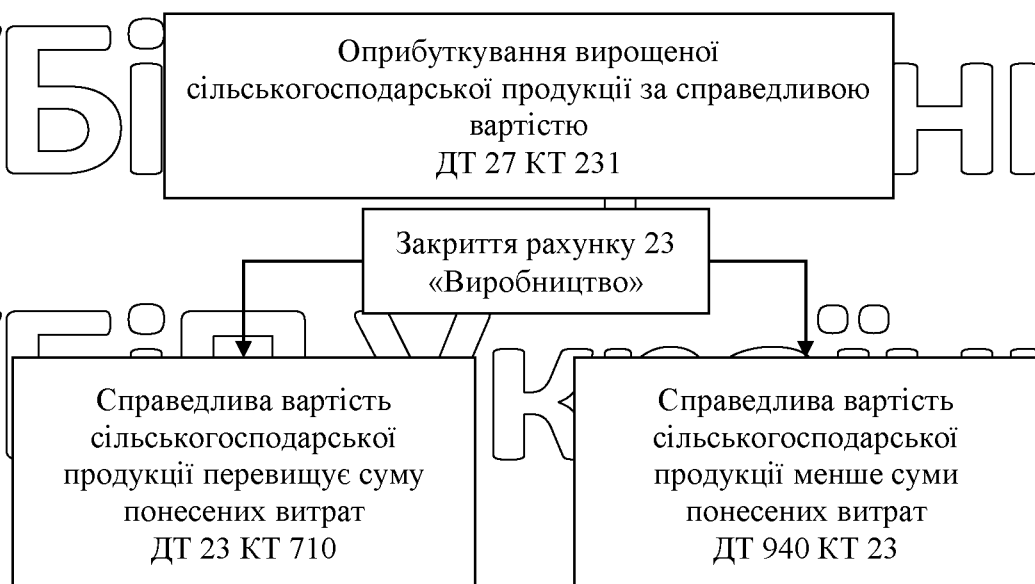

Рис. 2.4. Закриття рахунку при оцінці сільгосппродукції за справедливою вартістю

Джерело: узагальнено автором

1) $K-t\ 231 > D-t\ 231$. В такому випадку на суму різниці визнається дохід від первісного визнання і робиться бухгалтерський запис $D-t\ 231$ «Рослинництво» $K-t\ 710$ «Дохід від первісного визнання активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;

2) $K-t\ 231 < D-t\ 231$ (вартість, по якій актив оцінюється менше від витрат пов'язаних з його створенням на дату оцінки). В цьому випадку виникають витрати від первісного визнання, які відносяться до складу інших витрат операційної діяльності. Робиться запис $D-t\ 940$ «Витрати від первісного визнання активів, як обліковуються за справедливою вартістю» $K-t\ 231$ «Рослинництво».

Дохід від первісного визнання списується на фінансові результати записом $D-t\ 710$ $K-t\ 791$, витрати від первісного визнання списують на фінансові результати записом – $D-t\ 791$ $K-t\ 940$.

Головним призначенням обліку виробничих витрат можна вважати контроль за виробничою діяльністю та управління витратами, які необхідні для її реалізації.

Основними завданнями обліку витрат на виробництво продукції рослинництва є [4]:

- інформаційне забезпечення адміністрації підприємства для прийняття управлінських рішень;
- спостереження і контроль за фактичним рівнем витрат порівняно з їх нормативами і плановими розмірами з метою виявлення відхилень та формування економічної стратегії на майбутнє;
- достовірний облік виходу продукції за її видами з урахуванням якості;
- обчислення собівартості виготовленої продукції для оцінки готової продукції і розрахунку фінансових результатів;
- виявлення й оцінка економічних результатів виробничої діяльності структурних підрозділів;
- систематизація інформації управлінського обліку виробничої діяльності для прийняття рішень, які мають довгостроковий характер (окупність виробничих програм, рентабельність продукції, ефективність капітальних

вкладень тощо).

На підставі первинних документів дані про витрати від операційної діяльності відображаються в облікових регістрах, які потім використовують для заповнення Головної книги та фінансової звітності.

Бухгалтерська звітність містить показники виробничої та фінансової діяльності підприємства. Вона складається на підставі синтетичного і аналітичного обліку, підтверджується первинними документами, використовує дані оперативної і статистичної звітності. Дані про витрати операційної діяльності можна знайти у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) (ф. №2).

Зміст та форма Звіту про фінансові результати, а також загальні вимоги до розкриття його статей визначаються П(С)БО 16 «Витрати» при формуванні інформації для заповнення розділу II. Другий розділ – дзеркало операційних витрат за елементами. Отже, на підставі первинних ТОВ «А.Т.К.» облік витрат далі здійснює у програмі BOOKKEEPER.

2.3. Документальне забезпечення обліку витрат та виходу продукції рослинництва

Рослинництво – одна з важливих галузей сільськогосподарського виробництва, у завдання якої входить вирощування різноманітних сільськогосподарських культур, забезпечення їх якісного збору та оптимального використання ресурсів для забезпечення продукцією населення і промисловості. У цьому контексті обліково-аналітичне забезпечення стає ключовим інструментом для досягнення цих цілей, сприяючи ефективному управлінню всіма аспектами рослинництва.

Збирання врожаю – відповідальний момент для будь-якого сільськогосподарського підприємства. Від того, наскільки правильно організовано облік, залежить і збереження продукції і сума доходів одержаних від її використання. Специфіка галузі ставить особливі вимоги до первинних документів, а така їх різноманітність, не використовується, мабуть, ні в одному

виді діяльності. Виробництво підприємств галузі рослинництва характеризується різноманітними умовами надходження, зберігання і використання одержаної продукції.

Облік усіх господарських операцій побудований на своєчасній, повній, достовірній та неупередженій інформації. Документальне відображення усіх господарських операцій, пов'язаних із виробництвом продукції рослинництва, здійснюється за допомогою використання первинних документів, в процесі чого отримують інформацію, яка необхідна для ефективного управління, так і для подальшого аналізу діяльності виробничих підрозділів і господарства в цілому.

Первинні документи – фундамент бухгалтерського та податкового обліку. Їх відсутність або недоліки в заповненні можуть стати роковими для фінансового стану підприємства. Тому тема складання первинних документів завжди є актуальною.

У своїй діяльності аграрні підприємства мають право застосовувати як типові, так і спеціалізовані форми первинних документів, затверджені відповідним органом державної влади. Документування господарських операцій може здійснюватися з використанням виготовлених самостійно бланків, які повинні містити обов'язкові реквізити чи реквізити типових або спеціалізованих

форм [41].

Усі господарські операції, які здійснюються на підприємстві рослинництва, повинні підтверджуватися первинними документами. Для їх складання можуть застосовуватися як типові форми, затверджені Мінстатом, так і спеціалізовані, установлені різними міністерствами та відомствами (п. 2.7 Положення, затвердженого наказом Мінфіну від 24.05.95 р. № 88; подальше див. лист Мінфіну від 08.08.12 р. № 31-08410-07-10/19584) [5]. Кожне підприємство галузі рослинництва генерує інформацію про витрати та отримання реалізованої продукції, на основі даних відповідних первинних документів з обліку оплати праці, використання виробничих ресурсів і отримання готової продукції (табл. 2.4).

На ТОВ «А.Т.К.» придбання ТМЦ, які будуть використані для посіву (насіння, добрива, засоби захисту тощо), оформляють звичайною товарною

накладною та товарно-транспортною накладною. Бажано отримати у постачальника якісне посвідчення, аби бути впевненому у придбанні якісної продукції. Відпуск ТМЦ зі складу оформляють: лімітно-забірною карткою на отримання матеріальних цінностей (табл. 2.5) або накладною (внутрішньогосподарського призначення).

Таблиця 2.4

Первинні документи з обліку витрат і виходу продукції рослинництва

№ Форми	Назва Форми
Документи з обліку витрат праці	
ф. № 5 - П	Табель обліку використання робочого часу
ф. № 66, ф. № 66а	Обліковий листок праці і виконаних робіт для бригади та індивідуальний
ф. № 67б	Обліковий листок тракториста-машиніста
ф. № 68	Подорожній лист трактора
Документи з обліку використаних виробничих ресурсів	
ф. № ВЗСГ-8	Накладна внутрішньогосподарського призначення
ф. № ВЗСГ-3	Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив, отрутохімікатів і гербіцидів
ф. № ВЗСБ-4	Акт на списання насіння і садивного матеріалу
ф. № ВЗСГ-5	Акт на списання виробничого та господарського інвентарю
ф. № ВЗСГ-1	Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей
Документи з оприбуткування готової продукції рослинництва	
ф. № 83	Щоденник надходження сільськогосподарської продукції для неспеціалізованих господарств
ф. № 84	Щоденник надходження продукції садівництва (для спеціалізованих господарств)

Варто зауважити, що лімітно-забірні картки на даному підприємстві на випуск продукції рослинництва виписуються у бухгалтерії відповідно до плану сівби насіння та внесення добрив у двох примірниках терміном на один місяць.

У лімітно-забірних картках вказується площа висіву (внесення добрив) та норма висіву насіння (внесення добрив) на одиницю площі. В окремих випадках лімітно-забірна картка може відкриватися за окремими виробничими замовленнями на виробництво продукції рослинництва.

У додатку А представлено примірний план-графік документообігу з надходження, вибуття та внутрішнього переміщення продукції рослинництва на ТОВ «А.Т.К.»

Таблиця 2.5

Приклад оформлення лімітно-забірної картки на отримання матеріальних цінностей на ТОВ «А.Т.К.»

Підприємство ТОВ «А.Т.К.»

Ідентифікаційний код ЄДРПОУ 32816820

Структурний підрозділ рослинницька бригада № 1

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Андрієвський

(підпис керівника)

31 січня 2022 р.

Лімітно-забірна картка № 36

на отримання матеріальних цінностей за 31 січня 2022 р.

Одержувач тракторист машиніст Сидоров П.І.
(посада) (прізвище, ім'я, по батькові)

Найменування цінностей		Пшениця озима		Ячмінь ярий		Кукурудза на зерно		Завідуючий складом (посада)	
Номенклатурний номер		45		46		47		П.В. Охтирко (ініціали та прізвище)	
Одиниця виміру		кг		кг		кг		Охтирко (підпис)	
Ліміт	К-ть	2036		1822		1360		31 січня 2022 р.	
	Сума, грн	10 180,00		9 110,00		6 800,00			
Дата		К-ть		К-ть		К-ть		Підпис	
		видано	залишок	видано	залишок	видано	залишок	Зав. складом	Одержувач
Видано	11.01.22 р.	700	1336					Охтирко	Власенко
	12.01.22 р.	400	936	550	1272			Охтирко	Власенко
	14.01.22 р.	520	416			600	760	Охтирко	Власенко
	17.01.22 р.	416						Охтирко	Власенко
	18.01.22 р.			311	961	200	560	Охтирко	Власенко
	20.01.22 р.			450	511			Охтирко	Власенко
	21.01.22 р.			511	-	560	-	Охтирко	Власенко
	Разом видано		2036	-	1822	-	1360	-	-

Варто зазначити, що комірник у місцях зберігання по мірі здійснення господарських операцій з надходження, вибуття та внутрігосподарського переміщення робить записи у «Відомості руху зерна та іншої продукції» ф. № 80 (табл. 2.6), яку складає щоденно в кінці робочого дня по кожній культурі і сорту.

Таблиця 2.6

Приклад оформлення Відомості № 80 «Руху зерна та іншої продукції» на ТОВ «А.Т.К.» за 08.11.2022 р.

Підприємство ТОВ «А.Т.К.»

Місце зберігання Зернохосвище

Культ і сорт Соя

Матеріально-відповідальна особа Свитцев О.Г.

Залишок на початок дня, кг	Прибуток, кг	Витрати, кг	Видаток, кг								Залишок на кінець дня, кг	
			Вл. рах.	Вл. рах.	Вл. рах.	Вл. рах.	Вл. рах.	Вл. рах.	Вл. рах.	Вл. рах.		
224710	-	-	60	60	236	120	60	255	460	33010	31210	159239
Реєстраційний лист на продукцію, що надійшла або вибула												
Звіди постійні або кваліфіковані												
Вл. рах.		Вл. рах.		Вл. рах.		Вл. рах.		Вл. рах.		Вл. рах.		Вл. рах.
Номер реєстра або накладної	Вага, кг	Номер реєстра або накладної	Вага, кг	Номер реєстра або накладної	Вага, кг	Номер реєстра або накладної	Вага, кг	Номер реєстра або накладної	Вага, кг	Номер реєстра або накладної	Вага, кг	Вага, кг
166	60	167	60	168	236	169	120	170	170	170	60	
Додаток: Документи № 166, 167, 168, 169, 170.												
												Свитцев О.Г.

При цьому у Відомості записи здійснюються на підставі документів:

– по надходженню зерна – Реєстрів приймання зерна та іншої продукції (ф. 78), які в свого чергу заповнюються на підставі Реєстрів відправки зерна та іншої продукції з поля (ф. 77) та Путівок на вивіз продукції з поля (ф. 77 а);

– по вибуттю зерна – на підставі документів на вибуття: ф. 82, ф. 117, ф.119, 88 (12-зерно), ф. 87 (переміщення у випадку переходу до іншої матеріально-відповідальної особи). У відомості зазначається залишок за попередній день та на підставі зазначених документів виводиться залишок на кінець дня поточного дня.

Аналізуючи дані підприємства галузі рослинництва, варто зазначити, що

ТОВ «А.Т.К.» має встановлені форми для руху продукції рослинництва. У відповідності до поставленої мети та завдання дослідження нами відображено документальне оформлення витрат і виходу продукції галузі рослинництва, а також варто зазначити, що документування – це основа бухгалтерського обліку, що передбачає відображення в документах всіх господарських операцій та фактів господарської діяльності. Первинні документи повинні бути складені у момент проведення кожної господарської операції або, якщо це неможливо, безпосередньо після її завершення.

2.4. Аналіз основних економічних та фінансових показників ТОВ «А.Т.К.»

Фінансова звітність ТОВ «А.Т.К.» (далі – Компанія) підготовлена у відповідності з Міжнародними стандартами фінансової звітності («МСФЗ») в редакції, затвердженій Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (Рада з МСБО). Фінансова звітність складена на основі принципу первісної собівартості, за винятком основних засобів, які відображаються за переоціненою вартістю та деяких фінансових інструментів, які оцінюються відповідно до положень МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти». Фінансова звітність представлена в тисячах українських гривень («тис. грн»), а всі суми округлені до цілих тисяч, крім випадків, де вказано інше. Ця політика послідовно застосовувалась до всіх поданих періодів, якщо не зазначено інше.

24 лютого 2022 року, Російська Федерація розпочала повномасштабне воєнне вторгнення в Україну. До дати випуску фінансової звітності акти збройної агресії російських військ надали руйнівного ефекту об'єктам української інфраструктури, призвели до тисяч смертей серед цивільного населення та спричинили суттєві негативні наслідки для громадян, бізнесу та економіки України в цілому. Хоча діяльність Компанії на дату випуску звітності не зазнала значного впливу, майбутній хід воєнного вторгнення, його тривалість та короткостроговий і довгостроговий вплив на Компанію, її персонал, операції, ліквідність та активи є факторами суттєвої невизначеності. Керівництво дійшло

висновку, що, попри описані вище поточні обставини та вплив, Компанія здатна продовжувати безперервну діяльність і застосування припущення про безперервність діяльності для підготовки цієї окремої фінансової звітності є обґрунтованим. Відповідно, дана звітність не містить коригувань на випадок того, що підприємство не зможе дотримуватися принципу безперервності діяльності. Однак саме фактор непередбачуваності подальшого розвитку війни та її потенційно великий масштаб представляють суттєву невизначеність, яка ставить під сумнів здатність Компанії продовжувати свою безперервну діяльність, отже, Компанія може втратити здатність реалізовувати свої активи та виконувати свої зобов'язання у ході нормального ведення бізнесу

Підготовка фінансової звітності вимагає від керівництва вироблення оціночних значень і припущень, які впливають на суми доходів, витрат, активів, зобов'язань у звітності і на розкриття інформації про непередбачені зобов'язання в кінці звітного періоду. Однак, у зв'язку з невизначеністю даних оціночних значень, фактичні результати, відображені в майбутніх періодах можуть відрізнятись від таких оцінок. Дана окрема фінансова звітність включає в себе оціночні значення керівництва щодо вартості активів, зобов'язань, доходів, витрат. Ці оціночні значення в основному включають:

1) Знецінення фінансових активів. На кожну звітну дату Компанія визначає, чи є ознаки можливого знецінення активу. Якщо такі ознаки мають місце, або якщо потрібне проведення щорічної перевірки активу на знецінення Компанія проводить оцінку суми очікуваного відшкодування активу. Сума очікуваного відшкодування активу – це найбільша з наступних величин: справедлива вартість активу, за вирахуванням витрат на продаж, і вартість при використанні активу. Вартість при використанні активу визначається для окремого активу, за винятком випадків, коли актив не генерує притоки грошових коштів, які, в основному, незалежні від притоку що генеруються іншими активами або групою активів. Якщо балансова вартість активу перевищує його вартість при використанні, актив вважається знеціненим і списується до вартості при використанні. При оцінці вартості при використанні майбутні грошові потоки дисконтуються за ставкою дисконтування до оподаткування, яка

відображає поточну ринкову оцінку тимчасової вартості грошей і ризиків, властивих активу. При визначенні справедливої вартості за вирахуванням витрат на продаж застосовується відповідна модель оцінки. Ці розрахунки підтверджуються оціночними коефіцієнтами, або іншими доступними показниками справедливої вартості.

Збитки від знецінення триваючої діяльності визнаються у прибутку або збитку в складі тих категорій витрат, які відповідають функції знеціненого активу, за виключенням раніше переоцінених основних засобів, де переоцінка була визнана у складі іншого сукупного доходу. У цьому випадку збиток від

знецінення також визнається в іншому сукупному доході на суму раніше проведеної переоцінки. На кожну звітну дату Компанія визначає, чи є ознаки того, що раніше визнані збитки від знецінення активу більше не існують або зменшилися. Якщо така ознака є, то Компанія розраховує відшкодовану вартість

активу. Раніше визнані збитки від знецінення відновлюються тільки в тому випадку, якщо мала місце зміна в оцінці, яка використовувалася для визначення відшкодованої вартості активу, з часу останнього визнання збитку від знецінення. Відновлення обмежене таким чином, що балансова вартість активу не перевищує його очікуваної вартості відшкодування, а також не може

перевищувати балансову вартість, за вирахуванням амортизації, за якою даний актив признавався б у випадку, якщо в попередні роки не був би визнаний збиток від знецінення. Таке відновлення вартості визнається у звіті про сукупний дохід, за винятком випадків, коли актив обліковується по переоціненій вартості. У

останньому випадку відновлення вартості обліковується як приріст вартості від переоцінки. Компанія не має активів, які вимагають щорічного тесту на знецінення, незалежно від ознак знецінення.

2) Резерви на очікувані збитки по сумнівних боргах. Компанія оцінила очікувані кредитні збитки за весь період дії фінансових інструментів, застосувавши спрощений підхід до оцінки очікуваних кредитних збитків для торгової дебіторської заборгованості, який використовує очікуваний збиток за весь час. Компанія вважає фінансовий актив знеціненим, коли: мало ймовірно, що позичальник сплатить свої кредитні зобов'язання перед Компанією в повному

обсязі, не звертаючись до таких дій, як реалізація забезпечення (якщо така є); або

- фінансовий актив прострочений на строк більше 90 днів.

3) Строк корисного використання основних засобів. Компанія оцінює строки корисного використання, що лишилися, не менше одного разу на рік у кінці фінансового року. У разі, якщо очікування відрізняються від попередніх оцінок, зміни враховуються як зміни в облікових оцінках згідно з МСФЗ (IAS) 8 «Облікова політика, зміни в облікових оцінках та помилки». Ці оцінки можуть мати істотний вплив на балансову вартість основних засобів і амортизаційні відрахування за звітний період.

4) Оцінка справедливої вартості. Справедлива вартість являє собою вартість, яка була б отримана за продаж активу, або сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки. Оцінка справедливої вартості ґрунтується на припущенні, що операція з продажу активу або передачі зобов'язань має місце або в основному ринку для активу або зобов'язання, або за відсутності основного ринку, в найбільш вигідному ринку для активу або зобов'язання. Основний або найбільш вигідний ринок повинен бути доступний для Компанії. Справедлива вартість активу або зобов'язання оцінюється за допомогою припущення, що учасники ринку будуть використовувати при визначенні вартості активу або зобов'язання, якщо припустити, що учасники ринку діють у своїх економічних інтересах. Оцінка справедливої вартості нефінансового активу враховує здатність учасника ринку генерувати економічні вигоди, використовуючи актив якнайкраще і найбільш ефективно, або продаючи його іншому учаснику ринку, який буде використовувати актив якнайкраще і найбільш ефективно. Компанія використовує різні методи оцінки, необхідні в даних обставинах, для яких достатньо даних, щоб визначити справедливую вартість з максимальним використанням відповідних ринкових даних і зведенням до мінімуму використання неочевидних даних. Всі активи та зобов'язання, справедлива вартість яких вимірюється або розкрита у фінансовій звітності, належать до категорії в ієрархії справедливої вартості, описаної нижче, починаючи з вихідних

даних найнижчого рівня, що має важливе значення для оцінки справедливої вартості в цілому:

- Рівень 1: Ціни котирувань (без коригувань) на активних ринках для ідентичних активів або зобов'язань.

- Рівень 2: Методи оцінки, для яких вихідні дані найнижчого рівня, що мають важливе значення для оцінки справедливої вартості, є прямо або опосередковано очевидними.

- Рівень 3: Методи оцінки, для яких вихідні дані найнижчого рівня, що мають важливе значення для оцінки справедливої вартості, є прямо або опосередковано неочевидними.

Для активів і зобов'язань, які визнаються у фінансовій звітності на регулярній основі, Компанія визначає, чи відбулися переходи між рівнями в ієрархії категоризації наприкінці кожного звітного періоду. Додаткова інформація про допущення, зроблені при вимірюванні справедливої вартості, включаться в наступних примітках:

Примітка 17 Запаси (Сільськогосподарська продукція)

Сільськогосподарська продукція Компанії оцінюється за справедливою вартістю за вирахуванням витрат на продаж на момент збору врожаю. Така справедлива оцінка вартості продукції є собівартістю на дату використання МСФЗ 2 Запаси або іншого належного стандарту. На момент збору врожаю сільськогосподарська продукція Компанії станом на 31 грудня 2022 та 31 грудня 2021 була віднесена до категорії рівня 2 справедливої вартості на основі вхідних даних методів оцінки, що використовуються.

Балансова вартість фінансових інструментів станом на 31 грудня 2022 та 2021 років приблизно дорівнює їх справедливій вартості. При цьому оцінці справедливої вартості фінансових інструментів відповідає рівень 3 в ієрархії джерел справедливої вартості.

5) Оцінка ставки залучення додаткових позикових коштів для договорів оренди. Компанія не може легко визначити процентну ставку, закладену в договорі оренди, тому вона використовує ставку залучення додаткових позикових коштів для оцінки зобов'язань з оренди. Ставка залучення додаткових

позикових коштів – це ставка відсотка, за якою Компанія могла б залучити на аналогічний термін і при подібних діях позикові кошти, необхідні для отримання активу з вартістю, аналогічної вартості активу в формі права користування в аналогічних економічних умовах. Таким чином, ставка залучення додаткових позикових коштів відображає відсоток, який Компанія «повинна була б заплатити», і його визначення вимагає використання розрахункових оцінок, якщо спостерігаються ставки відсутні або якщо спостерігаються ставки необхідно коригувати для відображення умов оренди. Компанія визначає ставку залучення додаткових позикових коштів з використанням спостережуваних вихідних даних (таких як відсоткові ставки нових кредитів) згідно даних Національного банку України), при їх наявності.

Для розуміння повної картини стану діяльності компанії, важливо провести аналіз її фінансових показників. Основні показники звіту про фінансові результати наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7
Основні показники звіту про фінансові результати, тис. грн

	2022	2021	2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1 676 234	1 653 326	982 647
Дохід від первісного визнання біологічних активів і с/г товарів	853 690	323 977	8 088
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(1 257 200)	(1 214 125)	(703 957)
Валовий прибуток	1 272 724	763 178	286 778
Валова рентабельність	75,9%	46,2%	29,2%
Адміністративні витрати	(56 389)	(52 879)	(50 550)
Витрати на збут	(123 508)	(151 152)	(123 736)
Інші операційні доходи (витрати)	(20 653)	(3750)	(16 193)
Прибуток від операційної діяльності	1 072 174	555 397	96 299
Фінансові (витрати) / доходи, нетто	(113 815)	(146 365)	(102 983)
Чистий прибуток за період	958 359	409 032	(6 684)
Дохід від переоцінки основних засобів	166 579	-	-
Разом сукупний дохід після оподаткування	1 124 938	409 032	(6 684)
Рентабельність діяльності	57,2%	24,7%	-

В 2022 році порівняно з 2021 тенденція Компанії мала позитивні показники та зростання прибутку, що спричинене збільшенням доходу від первісного

визнання біологічних активів і с/г товарів та доходу від реалізації послуг. При чому, спостерігається зростання рентабельності діяльності Компанії до 57,2%.

У діяльності компанії в 2022 році спостерігаються зміни в складі операційних витрат та доходів, зокрема:

- Адміністративні витрати – зросли на 3,5 млн грн, або на 6,6%, за рахунок зростання витрат на юридичні, аудиторські та інші професійні послуги;

- Витрати на збут – зменшились на 27,6 млн грн або на 18,29%, в основному за рахунок зменшення витрат на зберігання та логістику на 21 млн грн;

- Інші операційні витрати – збільшились на 16,9 млн грн або на 81,84% переважно, за рахунок зменшення доходів від вибуття запасів та основних засобів.

Фінансові витрати в 2022 році склали 113,8 млн грн за рахунок відображення відсотків за зобов'язаннями з права оренди, оскільки Компанія має договори оренди земельних ділянок, які використовуються для вирощування сільськогосподарської продукції.

Станом на кінець 2022 року вартість активів Компанії склала 5 076 млн грн — на 16,7% більше, ніж минулого року. Основною причиною збільшення активів є збільшення залишків запасів, а саме сільськогосподарської продукції – найбільше сої та квасолі. Детальну структуру активів наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Структура активів компанії, млн грн

Активи	2022	2021	2020
Необоротні активи			
Основні засоби	908,3	733,8	787,7
Нематеріальні активи	0,3	1,8	4,0
Право оренди	601,1	633,1	737,4
Інвестиційні сертифікати	1 580,8	1 580,7	1 580,6
Всього необоротних активів	3 090,6	2 949,4	3 109,7
Оборотні активи			
Запаси	1 529,8	935,3	913,2
Торгова та інша дебіторська заборгованість	440,9	368,3	206,2
Передоплати	14,5	75,1	142,7
Грошові кошти та їх еквіваленти	0,3	23,1	1,9
Всього оборотних активів	1 985,5	1 401,8	1 264,0
Всього активів	5 076,1	4 351,2	4 373,7

В структурі активів Компанії на 31.12.2022 значну їх частину становлять довгострокові фінансові інвестиції, що представляють собою інвестиції в дочірні підприємства (основну частку з яких становить ТОВ «А.Т.К. ІНВЕСТ»), основні засоби та запаси. Сума торгової та іншої дебіторської заборгованості за 2022 рік в порівнянні з 2021 роком зросла на 72,6 млн грн, переважно за рахунок збільшення заборгованості покупців за сільськогосподарську продукцію, яку реалізує Компанія.

Таблиця 2.9

Структура пасивів компанії, млн грн

Пасив	2022	2021	2020
Власний капітал	3 795,9	2 686,0	2 296,9
Довгострокові зобов'язання	505,9	518,9	605,5
Короткострокові зобов'язання			
Торгова та інша кредиторська заборгованість	591,8	900,1	1 237,3
Аванси отримані	23,3	91,4	68,3
Поточна частина зобов'язань за договорами оренди	154,0	154,8	158,3
Дивіденди	5,2	-	7,4
Всього короткострокові зобов'язань	774,3	1 146,3	1 471,3
Всього зобов'язань	1 280,2	1 665,2	2 076,8
Всього пасивів	5 076,1	4 351,2	4 373,7

В структурі пасивів Компанії на кінець 2022 року власний капітал складав 74,8%, за рахунок зростання нерозподіленого прибутку. Сума нерозподіленого прибутку Компанії станом на 31.12.2022 р. склала 3 286,5 млн грн. Довгострокові зобов'язання в 2022 році в структурі пасиву балансу представлені зобов'язаннями за договорами оренди. Сума поточних зобов'язань в 2022 році зменшилась на 372 млн грн в порівнянні з 2021 роком за рахунок скорочення сум торговельної заборгованості Компанії перед постачальниками.

Коефіцієнт поточної ліквідності (current ratio) - це фінансовий показник, який визначається як співвідношення поточних активів до поточних зобов'язань підприємства. Він використовується для визначення, наскільки компанія здатна покрити свої короткострокові зобов'язання за допомогою своїх короткострокових активів.

Формула коефіцієнта поточної ліквідності:

$$\text{Коефіцієнт поточної ліквідності} = \frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

Коефіцієнт поточної ліквідності 2022 = $1985,5/774,3=2,56$

Коефіцієнт поточної ліквідності 2021 = $1401,8/1146,3=1,22$

Коефіцієнт поточної ліквідності 2020 = $1264,0/1471,3=0,86$

Станом на 31.12.2022 року Компанії має кошти для погашення 256% своїх поточних зобов'язань (122% станом на 31.12.2021 р., 86% на 31.12.2020р.). Даний показник вказує на позитивний стан платоспроможності Компанії.

Проведемо аналіз ефективності діяльності компанії ТОВ «А.Т.К.» на основі показників рентабельності та аналізу ефективності використання трудових ресурсів, основних виробничих фондів та матеріальних ресурсів, використовуючи фінансову звітність компанії [додаток В] та методологію аналізу та оцінювання фінансового стану компанії [додатки Б1-Б6] (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Основні показники ефективності діяльності ТОВ «А.Т.К.» за 2020-2022 рр.

Показник	Тенденція	2022 рік	2021 рік	2020 рік
1. Показники ефективності використання основних засобів підприємства				
Фондовіддача	Збільшення	1,214	1,148	1,087
Фондомісткість	Збільшення	0,824	0,871	0,920
Рентабельність ОЗ	Збільшення	53,74	22,57	-0,56
2. Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства				
Коефіцієнт оборотності	Зменшення	0,989	1,240	0,787
Коефіцієнт завантаженості	Збільшення	1,011	0,806	1,271
Тривалість обороту	Зменшення	356	447	283
Рентабельність оборотних коштів	Збільшення	63,29	41,67	7,71
3. Показники ефективності використання трудових ресурсів підприємства				
Фондоозброєність	Збільшення	2308,34	1908,08	1426,45
Зарплатомісткість продукції	Зменшення	0,004	0,007	0,018
4. Узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства				
Норма прибутковості	Збільшення	0,312	0,147	-0,003
5. Показники рентабельності фінансово-господарської діяльності підприємства				
Рентабельність активів	Збільшення	20,33	9,38	-0,18
Рентабельність власного капіталу	Збільшення	29,57	16,42	-0,27
Рентабельність продукції	Збільшення	76,23	33,69	-0,95
6. Оцінка фінансової стійкості підприємства				
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	Збільшення	0,355	-0,188	-0,643
Коефіцієнт фінансування	Збільшення	2,963	1,613	1,106
Коефіцієнт маневреності	Збільшення	0,319	0,095	-0,090
Коефіцієнт покриття	Збільшення	2,563	1,223	0,859
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Збільшення	0,589	0,407	0,238
Абсолютна ліквідність	Зменшення	0,006	0,020	0,001

Загалом, фінансові показники за результатами 2022 року свідчать про достатню фінансову стійкість Компанії. Приймаючи ефективні управлінські рішення щодо використання власних активів, Компанія має позитивну динаміку вартості власного бізнесу та здатна виконати свої короткострокові зобов'язання.

2.5. Організація обліку та аналізу з використанням сучасних інформаційних технологій підприємств

У сучасній інформаційній економіці підприємства сильно залежать від інформаційних технологій. В сучасних умовах господарювання важливим фактором підвищення ефективності господарської діяльності будь-яких підприємств є підвищення рівня їх управління. Вдосконалення форм управління на підприємствах можливе за допомогою застосування сучасних інформаційних технологій, які допомагають найбільш ефективно аналізувати, прогнозувати та реалізовувати управлінські рішення. До найбільш важливих питань, які доводиться вирішувати підприємствам, відносяться задачі організації та забезпечення обліку, подання звітності в умовах цифрової економіки.

Особливості впровадження інформаційних технологій визначаються потребами підприємства та користувачів, а також наявністю технічних засобів. За даними Міжнародної федерації з обробки інформації, різні країни знаходяться на різних стадіях розвитку використання інформаційних технологій: автоматизації, інформатизації та комунікації. Пікуліна Н. Ю. та Шило Л. А. виокремлюють відповідні етапи застосування інформаційних технологій у бухгалтерському обліку [15]:

- етап автоматизації характеризується використанням електронно-механічних перфораційних машин, організацією машинолічильних стацій на великих підприємствах, де основну роль грала комплексна механізована обробка облікових записів таблицно-перфокарткової системи обліку на базі типових програм;

- етап інформатизації характеризується появою ЕОМ, що пристосовані для вирішення завдань у сфері економіки;

– етап комунікації характеризується створенням інтегрованих програмних засобів, які поєднують кілька предметних областей автоматизації, що дозволило перейти від паперових технологій обліку до електронного обліку [27].

Необхідно відмітити, що система бухгалтерського обліку також є інформаційною системою, оскільки:

- предметом і продуктом її роботи є інформація;
- на вході і на виході із системи є інформація заздалегідь визначеного формату;

- для неї характерні чітко спрямовані інформаційні потоки [41].

Властивостями сучасних облікових інформаційних технологій є

- активізація й ефективне використання інформаційних ресурсів суспільства;

- реалізація найважливіших інтелектуальних функцій процесів управління і бухгалтерського обліку;

- оптимізація та автоматизація інформаційних процесів в масштабах держави, підприємства, системи бухгалтерського обліку;

- забезпечення інформаційної взаємодії людей, що сприяє розповсюдженню інформації в т. ч. бухгалтерського обліку;

- ключова роль в процесі отримання, накопичення та розповсюдження нових знань;

- реалізація методів інформаційного моделювання глобальних процесів [42].

Проведений аналіз програмного забезпечення для малого та середнього бізнесу українського виробництва дозволив об'єднати існуючі програмні продукти у три групи:

- 1) традиційні бухгалтерські програми, які містять повний функціонал для автоматизації бухгалтерського обліку («Дебет-Плюс», «ISPro», «Акцент», «ХЕПІ-БУХ», «MASTER: Бухгалтерія»). Ці програми добре локалізовані під окремі види діяльності та напрями роботи підприємств. Досить добре розвиваються локальні конфігурації: торгівля, сільськогосподарське виробництво, бюджет.

2) нові бухгалтерські програми, які з'явилися на початку 2017 року і мають деякі переваги, а саме зрозумілий інтерфейс і можливість роботи на будь-якій операційній системі сучасного пристрою («Облік SaaS», «iSolutions», «BOOKKEEPER»). Перевагою цього програмного забезпечення є технологічність і мобільність, чудова здатність до інтеграції із суміжними пристроями і системами.

3) програми-сервіси для малого бізнесу та фізичних осіб-підприємців («Деловод», «Webzvit», «Taxer»). Основною технологією їх розповсюдження є модель SaaS, вони призначені для ведення простого обліку для потреб малого бізнесу. В цілому, ці програмні продукти спрямовані на забезпечення обліку та звітності. Основні їх переваги — простота, мобільність, вчасне оновлення та підтримка [27].

Крім того, з метою створення комфортних умов для платників податків Державною податковою службою (ДПС) введено нові електронні сервіси.

При обранні бухгалтерської інформаційної системи необхідно враховувати, що для середнього бізнесу інформаційні технології повинні відповідати такими характеристикам: мінімальна вартість обладнання та програмного забезпечення, максимальна простота використання, гнучкість та розширюваність, захист і безпека даних, сумісність нової технології з уже наявним обладнанням і програмним забезпеченням [27]. Для кожного підприємства під час вибору програмного забезпечення необхідно враховувати специфіку його діяльності та визначити конкретні цілі та завдання, вирішення яких необхідно здійснювати за допомогою комп'ютерних інформаційних технологій. Сьогодні розвиток ринку облікового програмного забезпечення в сфері малого та середнього бізнесу спрямований на інтеграцію сервісів з ведення обліку із сервісами подання електронної звітності. В нових програмах функції електронного звітування присутні у функціоналі, що звужує ринок програм, які мають у своєму функціоналі тільки подання звітності. Інша тенденція — подальший розвиток «хмарних» технологій, який дає можливість розвиватися ринку програмного забезпечення не як ринку продуктів, а як ринку послуг. Вже існують сервіси із забезпечення можливості використання програмного

забезпечення у вигляді сервісу або оренди. Робота відбувається через підключення до спеціальних сервісів на віддалених серверах. Слабким місцем цієї технології є проблема захисту та збереження облікових даних. Іншою тенденцією є розширення надання безкоштовних послуг через сервіси відкритих даних. Розвиток сервісів Державної податкової служби України звужує поле використання платних програм електронної звітності та розвиває можливість відкритої взаємодії з державними органами в режимі online. Він забезпечує малим і середнім підприємствам можливість прямої взаємодії з державними органами та спрощення ведення бізнесу. Однак, найважливішим критерієм при виборі програмного забезпечення для підприємств малого бізнесу залишається співвідношення його ціни та можливості своєчасного і повного задоволення вимог законодавства щодо ведення обліку та складання звітності.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

3.1. Розвиток управлінського обліку в рослинництві у світлі вимог МСФЗ, НП(С)БО 30 «Біологічні активи» та галузевого управління

Стратегічне призначення галузі рослинництва в розвитку аграрного сектору та економіки країни загалом вимагає розробки механізмів підвищення конкурентоспроможності продукції рослинництва, здешевлення її вартості для забезпечення прибутковості вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників. Першочергова роль у цьому процесі відводиться обліково-аналітичній складовій як засобу зниження собівартості, управління витратами та результатами діяльності [20].

Разом з тим на сьогодні для сільськогосподарських підприємств відсутні рекомендації, які б визначали порядок ведення управлінського обліку. Крім того, прийняте НП(С)БО 30 «Біологічні активи» [36], відводить другорядну роль категорії «собівартість», тим самим послаблюючи позиції обліку в загальній інформаційній системі як підприємства, так і держави загалом. Немає будь-яких розробок стосовно аналітичного забезпечення, які давали б можливість отримати інформацію про структуру та динаміку витрат на виробництво продукції рослинництва. Розв'язання означених у попередніх розділах проблем вимагає розробки єдиного концептуального бачення та комплексного підходу.

Запропоновані концептуальні підходи до вдосконалення і розвитку управлінського обліку й аналізу в рослинництві включають заходи нормативно-правового, методологічного, методичного та організаційного характеру, які стосуються управлінського обліку та аналітичного забезпечення в рослинництві

(рис. 3.1).

Метою розробки цих концептуальних підходів є адаптування теоретико-методичних напрацювань управлінського обліку до аграрної специфіки, що

передбачає впровадження передового досвіду та методології управлінського обліку й аналізу в практику вітчизняних сільськогосподарських підприємств

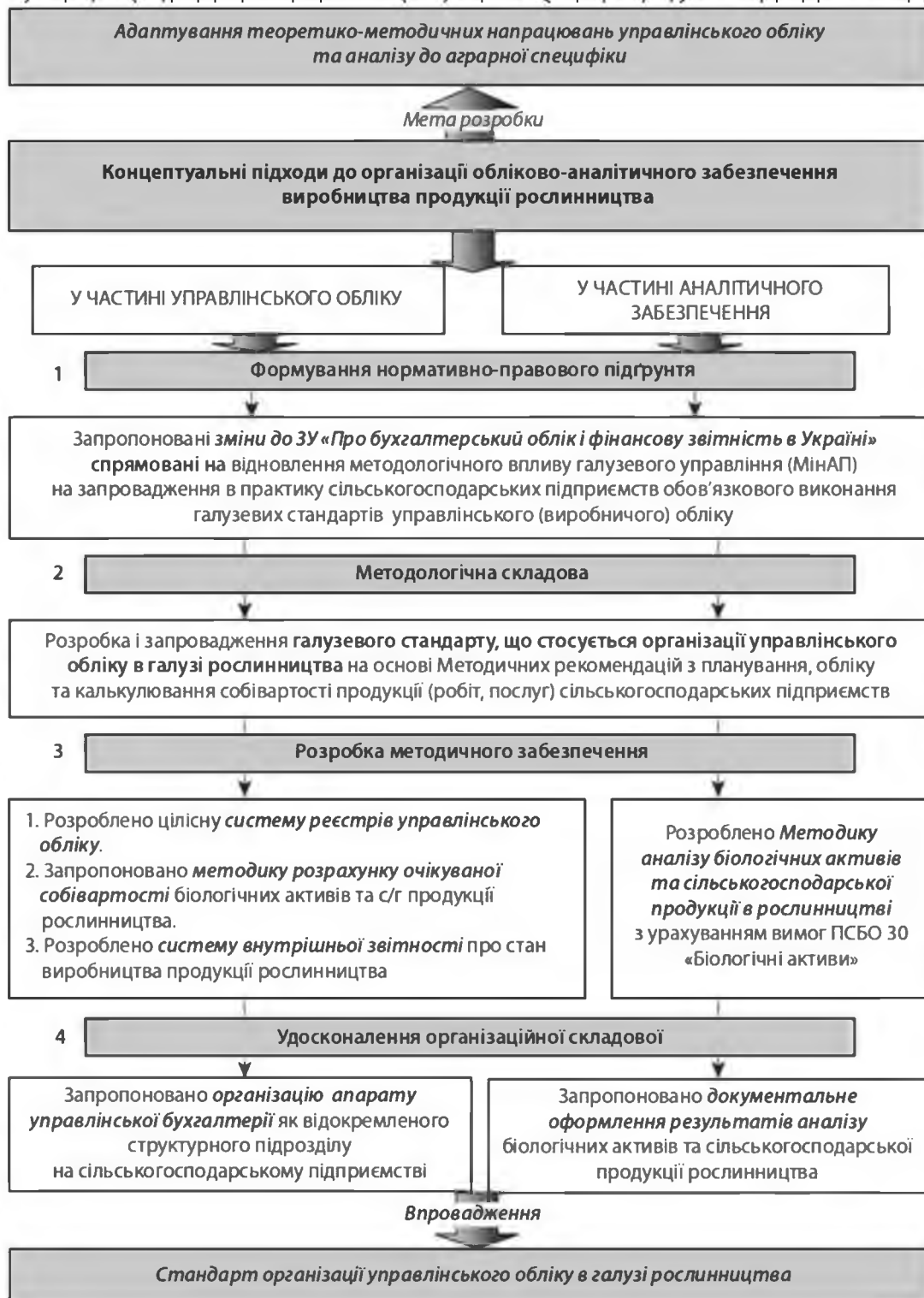

Рис. 3. 1. Концептуальні підходи до організації обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції рослинництва (Белова)

Формування нормативно-правового підґрунтя розвитку обліково-аналітичного забезпечення виробництва продукції рослинництва має базуватись на внесенні відповідних змін до законодавства, а саме: Закону України «Про

бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [18], спрямованих на відновлення методологічного впливу галузевого управління в особі Міністерства аграрної політики і продовольства на запровадження в практику сільськогосподарських підприємств обов'язкового виконання галузевих стандартів управлінського (виробничого) обліку. Запропоновані зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» передбачають посилення впливу галузевого управління в особі Міністерства аграрної політики та продовольства України на організацію обліку сільськогосподарських підприємств і, зокрема, через впровадження в їх практику обов'язкового виконання галузевих стандартів управлінського (виробничого) обліку.

Л. Шнейдман зазначає, що необхідність прийняття галузевих стандартів обліку не викликає сумнівів. «Завжди існує потреба, – пояснює автор, – у регулюванні специфічних питань у конкретних галузях діяльності. При цьому галузеві стандарти розкривають особливості застосування національних стандартів у конкретному секторі економіки. Вони не створюють систему, паралельну національним стандартам». «Галузеві стандарти, – доповнює таку позицію Л. П. Воробйова, – застосовуються відносно робіт, послуг, готової продукції певної галузі. Їх вимоги не повинні суперечити обов'язковим вимогам та загальним правилам і нормам обліку і звітності, розробленим Мінфіном»

У контексті опису загальних концептуальних підходів розвитку обліково-аналітичного забезпечення варто розглянути пропозиції, що стосуються змісту та порядку впровадження в практику сільськогосподарських підприємств галузевого стандарту організації управлінського обліку в галузі рослинництва. Запропонована структура та механізм запровадження даного стандарту представлено на рис. 3.2.

Метою розробки і впровадження даного галузевого стандарту є визначення єдиних по галузі сільськогосподарства організаційних та методичних підходів до організації управлінського обліку, розподілу відповідальності та обов'язків щодо ведення управлінського обліку, формування первинної документації, складання та подання звітності задля задоволення інформаційних потреб у

процесі управління витратами та собівартістю продукції рослинництва.

Організаційні питання формування ефективної системи управлінського обліку в рослинництві передбачають необхідність організації системи оперативного документування з вирощування основних видів культур, порядок створення та функціонування управлінської бухгалтерії, організацію інвентаризаційної роботи а також контроль за дотриманням стандарту та порядком ведення управлінського обліку.

Визначення єдиних по галузі сільського господарства організаційних та методичних підходів до організації управлінського обліку, розподілу відповідальності та обов'язків щодо ведення управлінського обліку, формування первинної документації, складання та подання звітності задля задоволення інформаційних потреб у процесі управління витратами та собівартістю продукції рослинництва

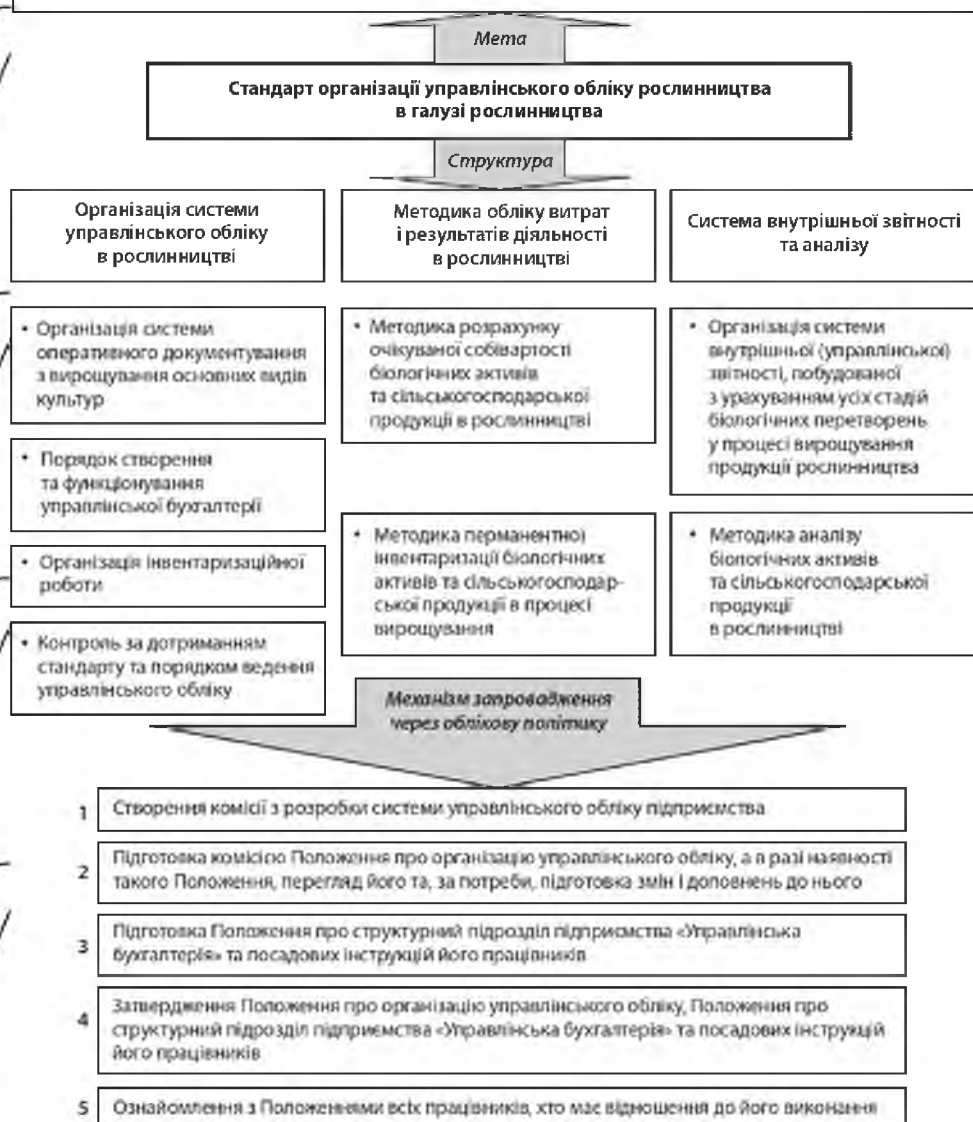

Рис. 3.2. Рекомендована структура галузевого стандарту управлінського обліку та організаційно-методичний механізм його впровадження в галузі рослинництва (з урахуванням ПСБО 30 «Біологічні активи»)

Система оперативного документування з вирощування основних видів культур, що може бути визначена як один із варіантів впровадження на підприємствах, що спеціалізуються в галузі рослинництва, і покладена в основу галузевого стандарту, має бути побудована у взаємодії управлінського, фінансового та оперативного обліку. Крім того, має враховувати специфіку окремих стадій процесу біологічних перетворень у рослинництві. Необхідність включення до галузевого стандарту питань організації інвентаризаційної роботи пов'язана з потребою організації системи оперативного контролю процесу визначення собівартості рослинницької продукції. Зокрема пропонується механізм перманентної інвентаризації в процесі вирощування продукції рослинництва, який передбачає:

1) відображення протягом звітного періоду на рахунках всіх придбаних (вироблених) товарно-матеріальних цінностей із одночасним внесенням їх суми в деталізовані відомості перманентної інвентаризації;

2) відображення протягом звітного періоду кожного факту вибуття товарно-матеріальних цінностей із одночасним фіксуванням вартості запасів, що вибули, на рахунках обліку та у відомості перманентної інвентаризації;

3) паралельне занесення до відомості інформації щодо віднесення вартості списаних товарно-матеріальних цінностей до собівартості виробництва продукції рослинництва;

4) фіксацію фактів повернення товарів у місця їх зберігання із зазначенням причин повернення;

5) зіставлення залишків товарно-матеріальних цінностей, що відображені у відомостях перманентної інвентаризації, з даними Головної книги по відповідних рахунках;

6) аналіз процесу включення матеріальних витрат до собівартості продукції рослинництва шляхом зіставлення даних перманентних відомостей з реєстрами обліку витрат;

7) контроль достовірності інформації про доходи від реалізації, відображеної у Звіті про фінансові результати, шляхом її порівняння з

підсумками по реалізації товарно-матеріальних цінностей, що відображені у відомостях перманентної інвентаризації [4].

Методична частина пропенованого галузевого стандарту включає методику розрахунку очікуваної собівартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції в рослинництві. Бюджетування наводиться в розрізі як прямих, так і накладних витрат за видами робіт з вирощування сільськогосподарської продукції. Фактичні витрати в аналітичних регістрах у розрізі статей накопичуються щомісячно наростаючим підсумком. У разі потреби у визначенні справедливої вартості за незрілими посівами чи вже при виході продукції фактичні витрати можна буде коригувати, збільшуючи їх на накладні витрати в пропорції до бюджетування. Таким чином, забезпечиться підрахунок реального доходу від первісного визнання сільськогосподарської продукції чи переоцінки поточного біологічного активу. Методика також передбачає можливість порівняння очікуваного прибутку в умовах застосування різних баз оцінки продукції при визнанні (справедливої вартості чи собівартості), що забезпечить обґрунтування для прийняття рішення щодо застосування обраної бази оцінки та можливість впливу на фінансові результати [4].

Останній розділ галузевого стандарту стосується організації системи внутрішньої (управлінської) звітності, побудованої з урахуванням усіх стадій біологічних перетворень у процесі вирощування продукції рослинництва та системи аналізу біологічних активів та сільськогосподарської продукції в рослинництві з урахуванням вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи» [36]. Система внутрішньої звітності в галузевому стандарті має бути представлена переліком форм звітності, складання якої забезпечить досягнення мети його розробки та запровадження, а саме: формування інформаційного забезпечення управління. Звісно, що такі форми мають розроблятися безпосередньо під конкретні інформаційні запити, разом з тим у стандарті доцільно визначити примірний перелік інформації управлінського обліку, що має узагальнюватись та систематизуватись у системі управлінського обліку. Важливим питанням організації системи управлінського обліку на сільськогосподарських

підприємствах є створення функціонального підрозділу, відповідального за ведення управлінського обліку.

На сьогодні в організаційній системі сільськогосподарських підприємств ці функції виконуються різними структурними підрозділами апарату управління і в більшості випадків не взаємоузгодженні.

Для усунення цього недоліку і з метою створення в майбутньому ефективної системи управлінського обліку необхідно скористатись досвідом розвинутих країн світу та пропозиціями вітчизняних вчених щодо цих питань. У

зарубіжній практиці система управлінського обліку функціонує як окремий

підрозділ бухгалтерії, який реалізує свої цілі на базі єдиних інформаційних центрів. У цих підрозділах функції збору, вимірювання, групування, інтерпретації облікової інформації та підготовки управлінських рішень

виконуються за допомогою об'єднаних зусиль органів планування, обліку,

аналізу і контролю. Управлінська інформація опрацьовується спеціально

створеними комісіями і спрямовується різним споживачам для прийняття рішень. У нашій господарській практиці об'єднання різних функціональних служб для реалізації певних завдань здійснювалось на основі програмно-

цільових підходів, тому ми вважаємо, що такий підхід може бути використаний

як форма об'єднання різних функціональних служб для виконання наміченої програми інформаційного забезпечення і підготовки управлінських рішень щодо процесу управління формування витрат і зниження собівартості продукції. Це

один з найперших кроків в реалізації ідеї управлінської орієнтації обліку.

З позицій поділу обліку на фінансовий і управлінський, а відтак і апарату бухгалтерії, необхідно врахувати два суттєвих аспекти. По-перше, потреба в такому поділі є не для всіх виробничих підприємств. Вона виникає за умов

значного зростання обсягів діяльності підприємства, ускладнення його організаційної структури, рівня та особливостей управління, удосконалення

способів обробки інформації, наявності різноманітних і одночасно зацікавлених споживачів облікової інформації, а також необхідності забезпечення конфіденційності інформації. По-друге, бухгалтерія має бути наділена правами

повної свободи дій у межах загальнодержавних і міжнародних принципів

побудови обліку, незалежно в стосунках з іншими службами підприємствами, мати в своєму розпорядженні розвинутий методичний апарат, який базувався би на доскональній теорії витрат виробництва, гнучких методах, автоматизованій обробці інформації та економіко-математичному моделюванні.

Перший аспект наочно простежується на прикладі підприємств малого, середнього та великого бізнесу. На малих підприємствах з простою структурою і невеликими обсягами діяльності бухгалтерія, як правило, відсутня. Облік здійснює особа, що призначена керівником підприємства, або бухгалтер-аудитор, який працює деякий час за трудовою угодою. У даному випадку не виникає потреби поділу обліку на фінансовий і управлінський. Уся облікова інформація досить легко простежується і повністю використовується для внутрішніх потреб управління підприємством. За цих умов має місце швидкий вибір фінансової інформації з усієї сукупності управлінської інформації та подання бухгалтерської, статистичної й податкової звітності, ніж виділення управлінської інформації з даних фінансового обліку. Зростання обсягів діяльності, подальше ускладнення структури управління обумовлюють створення окремого підрозділу підприємства – бухгалтерії. Це характерно для розвинутих підприємств малого і середнього бізнесу. Проте і на цих підприємствах ще не виникає необхідності виділення фінансового і управлінського обліку в окремі види облікової практики. Бухгалтерії таких підприємств мають змогу забезпечувати на достатньому рівні потреби як внутрішніх, так і зовнішніх споживачів інформації на основі єдиної (неподільної) системи обліку.

Лише при значному ускладненні організації й технології виробництва, структури управління підприємством, поглиблення процесів розмежування власності, нестабільності умов господарювання, загостренні конкуренції, зростанні кооперації та поділу бухгалтерської праці, що характерно для середніх і великих підприємств, які працюють в умовах розвинутих ринкових відносин, стає необхідним виділення фінансового і управлінського обліку в окремі галузі теоретичних знань і облікової практики. Слід відзначити, що це є необхідною, проте ще недостатньою умовою. У повному обсязі поділ обліку на фінансовий і

управлінський стане можливим при вирішенні проблем, зазначених у другому аспекті необхідних передумов. Усе це повною мірою стосується і сільськогосподарських підприємств України. Зростання обсягів інформації на цих підприємствах приводить до того, що в єдиній системі бухгалтерського обліку і переважно при ручній технології облікового процесу досить важко формувати дані, які необхідні для внутрішніх потреб управління, інвесторів, державних органів, інших споживачів. За цих умов спостерігається значне перевантаження бухгалтерського апарату. Він стає неспроможним забезпечувати різні рівні управління в різноманітній інформації, прогнозах розрахунках, готувати варіанти управлінських рішень і безпосередньо брати участь в управлінні. Вирішення цих проблем можливе лише на новій науковій основі, прогресивній технічній базі обробки економічної інформації, застосуванні передових методів обліку і калькулювання, впровадженні математичних методів, а також при досягненні оптимального співвідношення принципів побудови обліку (централізації, децентралізації, їх комбінації).

У сільськогосподарських підприємствах України обліковий апарат може організовуватись як за виробничою, з урахуванням наявних виробничих підрозділів, так і за функціональною ознакою. Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [18] При організації роботи за виробничою ознакою питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів. Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації, насамперед, введення до штату підприємства посади бухгалтера, або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером. В окремих випадках підприємство самостійно здійснює ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо його власником або керівником, або на договірних засадах централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою. При організації роботи за функціональною ознакою власнику підприємства підпорядковується як

фінансова бухгалтерія, так і централізована управлінська бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером.

Отже, в основі поділу облікового апарату за виробничою ознакою лежить децентралізація управлінського обліку, а у випадку організації апарату за функціональною ознакою – централізація управлінського обліку. Ефективнішою при цьому є децентралізація управлінського обліку, оскільки до завдань управлінської бухгалтерії входить не лише облік витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції, але й оперативний аналіз та контроль за витратами, аналіз відхилень від норм і факторів, що їх спричинили. У даному випадку аналізу надається першочергове значення, тому що ефективність його найбільша саме у місцях споживання виробничих ресурсів. Розподіл облікового процесу між фінансовою і управлінською бухгалтерією доцільно здійснювати в такому порядку.

Фінансова бухгалтерія веде облік операцій з клієнтами і постачальниками, розрахунків з оплати праці, грошових, розрахункових і кредитних операцій, розрахунків з бюджетом і позабюджетними фондами, капіталу, фінансових результатів, здійснює зведений облік і записи в Головну книгу, складає бухгалтерський баланс і фінансову звітність, податкову і статистичну звітність, розробляє методологію обліку, уточнює план рахунків підприємства, визначає форму бухгалтерського обліку та порядок документального оформлення операцій і документообігу, перевіряє виконання всіх кошторисів виробничих витрат тощо.

До завдань управлінської бухгалтерії повинні входити: складання кошторисів витрат виробництва; здійснення обліку фактичних і нормативних витрат з визначенням відхилень від норм; розподіл виробничих витрат за окремими видами продукції, робіт та послуг; складання внутрішніх звітів і доведення їх до керівництва; здійснення оперативного аналізу і контролю; розробка прогнозів і варіантів управлінських рішень з оперативного регулювання діяльності. Як показують проведені дослідження, структура бухгалтерії передбачає формування окремих груп (підвідділів) за предметною, лінійною і функціональною ознаками. Зокрема, у складі управлінської

бухгалтерії за предметною ознакою доцільно виділити такі групи облікових працівників: сектор обліку та управління витратами, сектор обліку та управління доходами і результатами діяльності, сектор економічного аналізу та прогнозування, сектор бюджетування (рис. 3).

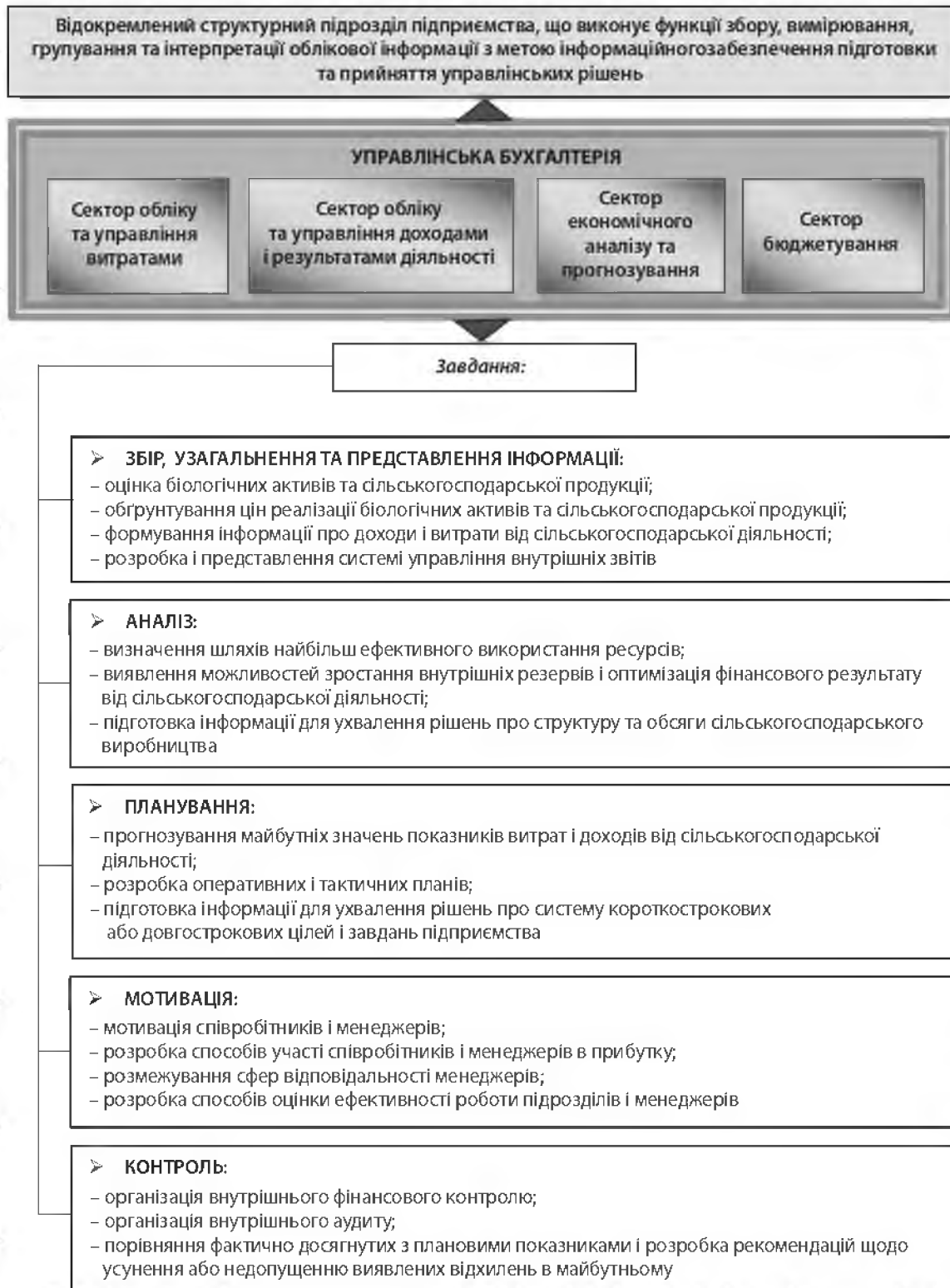

Рис. 3.3. призначення завдань та структура управлінської бухгалтерії на сільськогосподарському підприємстві

У структурі управлінської бухгалтерії передбачається наявність керівника групи управлінського обліку, у підпорядкуванні якого знаходяться бухгалтери підгрупи обліку матеріальних ресурсів, трудових ресурсів і непрямих витрат. У функції спеціалістів підгруп входить не лише здійснення обліку витрат, але й контроль процесу нормування, відхилень від норм, споживання ресурсів та аналіз виробничих витрат. Керівник групи управлінського обліку забезпечує своєчасне виконання всіх завдань даного виду облікових робіт і спрямовує управлінську інформацію з підготовленими варіантами до центрів прийняття рішень і регулювання управлінського процесу. Побудова роботи бухгалтерського апарату у вертикальному аспекті передбачає розподіл облікових функцій за відокремленими структурними підрозділами сільськогосподарських підприємств. При цьому необхідно врахувати самостійність структурних підрозділів, їх географічне розміщення, особливості технологічного процесу та рівень розвитку внутрішньогосподарського розрахунку. При виділенні структурних підрозділів (підприємств, цехів) на окремий баланс у кожному підрозділі створюється окрема управлінська бухгалтерія.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що організація бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах України може бути різноманітною і вибір форми організації облікового апарату залежить від потреб та особливостей конкретного підприємства. Децентралізація управлінського обліку може бути більш ефективною для ТОВ «А.Т.К.», оскільки сприяє більшому контролю над виробничими процесами та витратами.

3.2. Вдосконалення обліку витрат на виробництво продукції на ТОВ «А.Т.К.»

Облік витрат на виробництво продукції є важливим елементом бухгалтерського обліку на аграрному підприємстві. Саме через це удосконалення обліку на цій ділянці потрібно приділяти багато уваги, це необхідно для:

– можливості проконтролювати правильність застосування сировини, матеріалів, палива, енергії, заробітної плати тощо;

– контролю за своєчасним, повним і достовірним відображенням фактичних витрат на виробництво й реалізацію продукції в обліку та не виробничих витрат і втрат, які бувають на деяких ділянках роботи підприємства;

– визначення калькулювання собівартості продукції;

– виявлення резервів щодо скорочення витрат;

– визначення та ліквідації недоліків у організації виробництва, щоб максимально зекономити матеріальні і трудові витрати та підвищити продуктивність праці.

Браховуючи залежність виробництва сільськогосподарської продукції не настільки від людського, як від природного фактора, спрогнозувати врожай того чи іншого виду продукції у майбутньому неможливо [5, с. 184]. Таким чином можна вважати проблемою забезпечення управлінського персоналу інформацією стосовно стану витрат, воно не завжди здійснюється вчасно та оперативного, часом навіть не в повному обсязі.

Керівництво може потребувати інформації в певний момент, щоби прийняти конкретне управлінське рішення. Якщо дані не буде отримано впродовж недовгого проміжку часу (хвилини, години, дня), то вони перетворюються в неактуальні, і приймається, як наслідок, інше рішення.

Внаслідок цього на підприємстві можуть виникнути збитки.

У ТОВ «А.Т.К.» є посада головного економіста, який по суті і є управлінцем, але при цьому як такого планування на підприємстві не відбувається. Плани щодо витрат не складаються, а необхідна для керівництва інформація надається за його запитом, а це потребує певного періоду часу для формування потрібних даних. Пропозицією щодо удосконалення є створити новий механізм управління, а значить, і змінити саму систему обліку, що викликано такими зовнішніми та внутрішніми причинами:

1. Брак необхідної інформації може примушувати керівника підприємства, розробляючи рішення, поспиратися на інтуїцію, що підвищує ризик прийняти неправильні рішення.

2. Керівнику не досить знати, яку вартість має та чи інша продукція, потрібно знати, чому вона має таку вартість та як зробити її виробництво вигідним. Досягнути цього можна:

- забезпечивши управління «поведінкою» витрат для оптимізації їх величини;

- постійно збільшувати доходи.

Це вимагає від системи обліку формування інформації з метою вирішення зовсім нових завдань, які не властиві для звичного бухгалтерського обліку:

- складати попередні кошториси,

- досліджувати «поведінку» витрат,

- розробляти альтернативні варіанти управлінських рішень, вибираючи оптимальні.

3. Конкуренція як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках, постійні зміни в зовнішньому та внутрішньому середовищах зумовлюють потребу у формуванні системи інформації, що задовольнить потреби в ґрунтовній і точній інформації на всіх рівнях управління підприємством. Це дасть змогу оперативно реагувати на зміни, що відбуваються на підприємстві, та передбачати та минати небажані обставини.

Методологія управлінського обліку має бути спрямована на те, щоб отримати усі припустимі альтернативні варіанти розв'язання питань, які постають у процесі роботи підприємства та стосуються управління витратами і результатом. Внаслідок цього істотних змін зазнають завдання у сфері управлінського обліку, порівнюючи їх із фінансовими, суть яких стосується сучасних умов, у яких важливішим є управління процесом утворення витрат і доходів, ніж констатація їх фактичного розміру. Виходячи з вищенаведеної інформації, необхідно здійснювати облік витрат виробництва на аналітичному в розрізі видів продукції, що виробляється на підприємстві.

Можна сказати, що за такого більш деталізованого поділу витрат на основне виробництво поточного року облік вести доречніше та зручніше, адже витрати буде згруповано за культурами, вибравши певну культуру, можна проаналізувати, які витрати було понесено саме на неї, сформувавши відповідну оборотно-сальдову відомість. Таким чином, керівництво та головний бухгалтер зможуть швидше визначити, скільки сировини та матеріалів, палива та мастильних матеріалів, зарплати та відрахувань, витрат на амортизацію та інших витрат було понесено на конкретний вид продукції рослинництва. На основі цього можна скоригувати та спланувати витрати в майбутньому.

Рациональна організація обліку витрат на виробництво продукції є вагомим умовою для забезпечення об'єктивного визначення собівартості їх реалізації та визначення і відображення в бухгалтерському обліку і звітності фінансових результатів господарської діяльності підприємства. Щоб удосконалити систему обліку на ТОВ «А.Т.К.», також треба поліпшувати матеріально-технічне становище підприємства і підвищувати кваліфікацію працівників.

Із розумінням суті, можливостей управлінського обліку, прийомів та методів, його організації є певний перелік труднощів. Потрібно розробити типове положення з упровадження системи управлінського обліку, яке мало б рекомендаційний характер, але повинно мати загальні принципи, концепції та підходи.

Система управління має поєднувати ринкові важелі з методами державного управління економічними процесами. Методи державного регулювання витрат доцільно поділити на прямі та непрямі, які визначають характер зовнішньоекономічного середовища, від якого залежить ефективність внутрішньогосподарської системи управління витратами окремих підприємств.

Економічний аспект пов'язаний із формуванням внутрішньогосподарського механізму на кожному підприємстві, а технологічний – із трудо-, енерго-, матеріаломісткістю продукції. Сутність системи управління витратами визначено як сукупність прийомів і способів, інструментів і важелів впливу на формування витрат, спрямовану на досягнення їхньої максимальної

ефективності на підприємстві у процесі відтворення, за постійного контролю їхнього рівня та стимулювання зниження.

ТОВ «А.Т.К.» виробляє та реалізує готову продукцію рослинництва трьох типів: основну, супутню і побічну [34, с. 576].

Основна продукція – продукція комплексного виробництва, а саме продукт, який утворюється в результаті комплексного виробництва, як правило, створеного для випуску цього продукту.

Супутня продукція – це продукція, що була отримана в одному технологічному циклі одночасно з основною; супутня продукція відповідає стандартам та може призначатися як для подальшої обробки, так і для відпуску споживачеві.

Побічна продукція – продукція, що утворюється в комплексних виробництвах паралельно з основною і, на відміну від супутньої продукції, не потребує додаткових витрат [19, с. 223–229].

Ця інформація відображається тільки в аналітичному обліку субрахунку 271 «Продукція рослинництва». Така ситуація не чітко відображає реалізаційний процес на підприємстві, тому пропонуємо ТОВ «А.Т.К.» розподілити типи готової продукції за такими субрахунками другого порядку:

- 2711 «Основна продукція рослинництва»;
- 2712 «Супутня продукція рослинництва»;
- 2713 «Побічна продукція рослинництва».

Приклад використання в обліку запропонованих субрахунків другого порядку для субрахунку 271 «Продукція рослинництва» можна побачити в таблиці 3.1.

Запропоноване запровадження субрахунків другого порядку для субрахунку 271 «Продукція рослинництва» дозволить оптимізувати ведення обліку для ефективнішого управління процесом реалізації, оскільки дасть змогу отримувати та формувати інформацію у розрізі різних типів продукції.

Таблиця 3.1.

Кореспонденція субрахунків другого порядку для субрахунку 271
«Продукція рослинництва»

№ з/п	Зміст операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Оприбутковано на склад основну продукцію (зерно пшениці)	2711/пшениця (основна)	23
2.	Відображено передачу на склад побічної продукції (соломи) для подальшої реалізації	2712/пшениця (супутня)	23
3.	Відображено вартість продукції, поверненої до виробництва для доробки (мікс для добрив)	23	2713/пшениця (побічна)

З метою ефективного аналізу процесу відвантаження реалізованої продукції у ТОВ «А.Т.К.» пропонується використання відомості відвантаження готової продукції. Її форма наведена в таблиці 3.2. Ця відомість включає в себе дані про дату і номер документа, що оформлює відвантажену партію, вид продукції, що реалізується, одиниці виміру продукції, плановий обсяг реалізації.

Таблиця 3.2.

Відомість відвантаження готової продукції

№ з/п	Дата документа	№ Вид продукції	Од. виміру	Пославка згідно договору		Відвантажено		Відхилення	
				Кільк.	сума, грн.	Кільк.	сума, грн.	Кільк.	сума, грн.
1	20.10. 14	Ячмінь	Ц	120	48000	20	8000	100	40000
2	24.10. 8	Солома	Ц	50	3000	25	1500	25	1500

За такого більш деталізованого поділу витрат на основне виробництво поточного року облік вести доречніше та зручніше, адже витрати буде згруповано за культурами, і, вибравши певну культуру, можна проаналізувати, які витрати було понесено саме на неї, сформувавши відповідну оборотно-сальдову відомість. Запропонована відомість для оцінки процесу відвантаження готової продукції дасть змогу управлінському персоналу ТОВ «А.Т.К.» об'єктивно оцінювати процес реалізації готової продукції та ефективно ним управляти. Запропоновані заходи з удосконалення облікового забезпечення дозволять побудувати таку систему управління процесом реалізації, яка дасть можливість приймати оптимальні та ефективні рішення та забезпечить значне підвищення рівня рентабельності ТОВ «А.Т.К.» та інших аграрних підприємств України без суттєвих додаткових затрат [46, с. 201–203].

Таким чином на наш погляд, запровадження запропонованих рекомендацій та змін сприятиме процесу вдосконалення організації обліку понесених витрат на виробництво продукції.

3.3. Аналіз управління ризиками на ТОВ «А.Т.К.»

Компанія ідентифікувала ряд ризиків (рис. 3.4), що значним чином впливають на її діяльність. Компанія ефективно вживає заходів з метою мінімізації негативних наслідків від виявлених ризиків.

БІЗНЕС-РИЗИКИ

- Волатильність цін на світових зернових ринках
- Ризик геополітичного середовища
- Забезпечення транспортом для перевезення товарів
- Неприятливі погодні умови
- Недостатній рівень компетентності персоналу

ПРАВОВІ РИЗИКИ

- Порушення вимог законодавства

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ

- Коливання курсу гривні та рівня інфляції
- Ризик ліквідності

РЕПУТАЦІЙНІ РИЗИКИ

- Нанесення шкоди корпоративній репутації

Рис. 3.4. Ризики діяльності ТОВ «А.Т.К.»

1) УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС РИЗИКАМИ.

1.1) Волатильність цін на світових зернових ринках. Значні зміни цін на зерно можуть мати негативний вплив на фінансові результати діяльності Компанії. Керівництво Компанії усвідомлює дані ризики в своїй діяльності та в оперативному порядку реагує на них. У разі зменшення ціни — має змогу зберігати товарну продукцію на елеваторах до покращення ситуації на ринку. У разі зростання ціни — заключає короткострокові контракти на поставку зерна з терміном поставки до 1 місяця, що дає змогу оперативно реалізувати продукцію за вигідною ціною.

1.2) Ризик геополітичного середовища. У даний час Україна переживає період великих проблем, але в разі успішного їхнього подолання, країна може зайняти набагато вигідніше становище, ніж раніше. 24 лютого 2022 року російські війська вторглися в Україну та розпочали військові дії у багатьох регіонах. Війна, що триває, призвела до людських жертв, значного переміщення населення, пошкодження інфраструктури, введення Національним банком України певних адміністративних обмежень на операції з конвертації валюти та платежів за кордоном та загального суттєвого порушення господарської діяльності в Україні. Це може мати згубний вплив на політичне та бізнес-середовище в Україні, у тому числі на здатність багатьох підприємств продовжувати свою діяльність у звичайному режимі. На поточний момент керівництво вважає, що наявність ліквідних активів дозволить виконувати зобов'язання перед контрагентами протягом 12 місяців та дозволить компанії після закінчення військового стану відновити свою діяльність у повній мірі.

1.3) Проблеми забезпечення транспортом для перевезення товарів. Ризик мінімізовано шляхом заключення договору з надійним залізничним перевізником, якість надання послуг якого підтверджено сертифікатом «GMP+B4. Транспорт».

1.4) Неприятливі погодні умови. Неприятливі зміни температури навколишнього середовища, надмірна кількість опадів або засуха та інші погодні фактори впливають на врожайність зернових та їх ринкові ціни. Аналіз полів та застосування інноваційних технологій надає додаткову інформацію про здатність захистити майбутні врожаї від надмірного впливу несприятливих погодних умов.

1.5) Недостатній рівень компетентності персоналу. Компанія забезпечує процеси підвищення кваліфікації та професійного розвитку своїх працівників, активно реагуючі на високі вимоги до професійних компетенцій на сучасному ринку праці. Керівництво застосовує сучасні методи мотивації, щоб кожен працівник відчував, що Компанія цінує його особистий внесок у спільну справу.

2) УПРАВЛІННЯ ПРАВОВИМИ РИЗИКАМИ.

2.1) **Порушення вимог законодавства.** Законодавчі та правові зміни здійснюють прямий вплив на діяльність Компанії. З метою ефективного реагування на зміни в законодавчому та правовому полі Компанія підтримує в актуальному стані внутрішні регламентуючі документи та суворо дотримується визначених вимог. У разі виникнення правових чи претензійних спорів, юридичний відділ Компанії здатний надійно захистити інтереси її бізнесу.

3) УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ.

3.1) **Коливання рівня інфляції.** Коливання курсу гривні має значний вплив на результати діяльності Компанії. До того ж, ціна на реалізацію її товарів формується на міжнародних біржах.

3.2) **Ризик ліквідності.** Компанія на постійній основі аналізує зміни своїх грошових потоків та стан кредитного портфелю, щоб уникнути проблем з обслуговуванням своїх зобов'язань. Для забезпечення достатнього рівня ліквідності Компанія підтримує ефективне бюджетування та гнучкість процесів управління фінансами.

4) УПРАВЛІННЯ РЕПУТАЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ.

4.1) **Нанесення шкоди корпоративній репутації.** З метою мінімізації ризиків реалізації товарів незадовільної якості, Компанія суворо дотримується міжнародних стандартів контролю якості продукції на всіх етапах її життєвого циклу від процесів отримання посівного матеріалу, вирощування сільськогосподарських культур і до транспортування готової продукції. Перевірка якості продукції забезпечується послугами залученої лабораторії із застосуванням сучасних технологій та обладнання. Діяльність у відповідності до вимог міжнародних стандартів дозволяє підтримувати імідж Компанії на високому рівні, що приносить конкурентну перевагу при укладанні договорів з покупцями її товарів.

Даний аналіз ризиків діяльності ТОВ "А.Т.К." показує, що компанія активно вживає заходів для мінімізації негативних наслідків, які можуть виникнути внаслідок виявлених ризиків. Управління бізнес, правовими, фінансовими та репутаційними ризиками включає в себе низку заходів та стратегій для забезпечення стійкості та успішності компанії навіть в умовах

зовнішніх викликів, таких як волатильність цін на світових ринках та геополітичне середовище.

Компанія виявила гнучкість управління ресурсами, добре реагує на зміни у цінах на зерно та інші ринкові фактори, вживає заходів для забезпечення ліквідності та дотримується вимог законодавства. Ці заходи сприяють зниженню можливих негативних наслідків ризиків та збереженню стабільності бізнесу.

Важливо відзначити, що компанія також активно вкладає у підвищення кваліфікації свого персоналу та дотримується високих стандартів якості продукції, що сприяє збереженню її репутації на ринку.

Усі ці заходи та стратегії підтверджують, що ТОВ "А.Т.К." приділяє велику увагу управлінню ризиками та виявляє високий рівень готовності до зустрічі з викликами та можливими негативними наслідками.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Пріоритет А.Т.К. — стійке сільгоспвиробництво. Компанія вирощує сою і кукурудзу — традиційний набір культур. Використовуючи новітні технології і обладнання, компанія регулярно досягає високих показників урожайності з гектара орного поля. Щорічно урожай компанії перевищує 140 тис. тонн різних зернових і олійних культур з площі 30 тис. га. Багаторічний досвід дозволяє ефективно використовувати потенціал ґрунтів, оптимально застосовувати добрива та мінімізувати комерційні ризики, з чого й складається сталий розвиток підприємства. Саме дбайливе ставлення до природних ресурсів, ефективна організація виробництва і системи постачань дозволяє тримати планку стабільно високих результатів. Компанія принципово не вирощує культури, що містять ГМО. Для польових робіт використовується сучасна техніка від світових виробників: CASE, John Deere, CLAAS, New Holland, KINZE і т. д. У своїй діяльності поєднують досвід західних професіоналів зі знанням специфіки українського сільського господарства.

Щодо ефективності діяльності, в 2022 році порівняно з 2021-тенденція Компанії мала позитивні показники та зростання прибутку, що спричинене збільшенням доходу від первісного визнання біологічних активів і с/г товарів та доходу від реалізації послуг. При чому, спостерігається зростання рентабельності діяльності Компанії до 57,2%.

У діяльності компанії в 2022 році спостерігаються зміни в складі операційних витрат та доходів, зокрема:

- Адміністративні витрати – зросли на 3,5 млн грн, або на 6,6%, за рахунок зростання витрат на юридичні, аудиторські та інші професійні послуги;
- Витрати на збут – зменшились на 27,6 млн грн або на 18,29%, в основному за рахунок зменшення витрат на зберігання та логістику на 21 млн грн;
- Інші операційні витрати – збільшились на 16,9 млн грн або на 81,84% переважно, за рахунок зменшення доходів від вибуття запасів та основних засобів.

Фінансові витрати в 2022 році склали 113,8 млн грн за рахунок відображення відсотків за зобов'язаннями з права оренди, оскільки Компанія має

договори оренди земельних ділянок, які використовуються для вирощування сільськогосподарської продукції.

Загалом, фінансові показники за результатами 2022 року свідчать про достатню фінансову стійкість Компанії. Приймаючи ефективні управлінські рішення щодо використання власних активів, Компанія має позитивну динаміку

вартості власного бізнесу та здатна виконати свої короткострокові зобов'язання.

Аналіз ризиків діяльності ТОВ "А.Т.К." показує, що компанія активно вживає заходів для мінімізації негативних наслідків, які можуть виникнути внаслідок виявлених ризиків. Управління бізнес, правовими, фінансовими та

репутаційними ризиками включає в себе низку заходів та стратегій для забезпечення стійкості та успішності компанії навіть в умовах зовнішніх викликів, таких як волатильність цін на світових ринках та геополітичне середовище. Аналіз ризиків показує, що вона активно діє для мінімізації можливих негативних наслідків.

У підсумку, ТОВ "А.Т.К." є стійким і ефективним гравцем на ринку сільськогосподарської продукції, який поєднує сучасні технології зі специфікою українського сільського господарства та докладает зусиль для досягнення стійкого розвитку відповідно до своїх принципів та цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kulyk Yuliia Accounting and analytical support for managing the costs of sunflower seed production, 2023 URL: https://drive.google.com/file/d/1ujsJ5YO57QpWxtMci8Z6Cqa8Oszhky1x/view?usp=drive_link (дата звернення: 01.02.2023).

2. Агропорадник «Первинні документи в агросекторі» URL: <https://uteka.ua/ua/publication/grosbuhagro2021-38-pervynni-dokumenty-v-agrosektori-170-agrosovetchik-pervichnye-dokumenty-v-agrosektore> (дата звернення: 01.02.2023).

3. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств / В. Г. Андрійчук. – Київ: КНЕУ, 2002. – 624 с. – (2). (дата звернення: 01.02.2023).

4. Белова І. М. Обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції рослинництва : дис. канд. ек. наук : 08.00.09 / Белова І. М. – Київ, 2012. – 260 с. (дата звернення: 01.02.2023).

5. Березін О.В. Продовольчий ринок України : теоретико-методологічні засади формування і розвитку : монографія / О.В. Березін. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 184 с. (дата звернення: 01.02.2023).

6. Бірюк О. Г., Смольська О. Ю. Документальне оформлення виробництва і виходу продукції садівництва. Економіка та управління підприємствами. 2014. № 2. С. 224-229. (дата звернення: 01.02.2023).

7. Божко М. В. Трансформація категорій витрат в економічних дослідженнях. Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки. 2016. № 2. с. 63-68. (дата звернення: 01.02.2023).

8. Бондар І.Ю., Пахомов В.І. Управління витратами виробництва та собівартість продукції. Навчальний посібник. КДТЕУ. 2000. С. 64. (дата звернення: 01.02.2023).

9. Бутинець Т.А. та ін. Бухгалтерський облік для менеджерів та економістів. (дата звернення: 01.02.2023).

10. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: навч. посібн. 6-те вид., переробл та доп. Житомир : ПП «Рута», 2005. 756 с. (дата звернення: 01.02.2023).

11. Бутинєць Ф.Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. Міжнародний збірник наукових праць «Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу», 2012. Вип. 1 (22) с.11-18 (дата звернення: 01.02.2023).

12. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. Серія Економіка. Випуск 1 УДК 658.1.2014 с. 191-196 (дата звернення: 01.02.2023).

13. Господарський кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (Дата звернення 26.11.2022)

14. Жук В. М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки : монографія / В.М. Жук. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2009. – 648 с. (дата звернення: 01.02.2023).

15. Забуранна Л. В. Економічна ефективність виробництва зерна та шляхи її підвищення в сільськогосподарських підприємствах / Л. В. Забуранна // Економіка АПК / Л. В. Забуранна., 2014. – (2)3). С. 55–61 (дата звернення: 01.02.2023).

16. Закладання багаторічних насаджень: особливості обліку. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-gospodarski-operacii-v-agro-sektori-35-zakladennya-bagatorichnix-nasadzhen-osoblivosti-obliku> (дата звернення: 14.02.2023).

17. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14> (дата звернення 01.03.2023)

18. Заруцький І.Д. Підвищення конкурентоспроможності підприємства через вдосконалення організації виробництва / І.Д. Заруцький // Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету: Елтон-2. Луганськ, 2008. № 85. С. 223–229. (дата звернення: 01.02.2023).

19. Зук В. М. Облік сільськогосподарської діяльності: навч. посіб. Київ : ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2007. 368 с. (дата звернення: 01.02.2023).

20. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затверджена наказом

Мінфіну України № 291 від 30 лист. 1999 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 10.05.2023)

21. Кулик Ю.О. Бухгалтерський облік виходу продукції рослинництва та прийняття управлінських рішень щодо її ефективного використання, 2023 URL: https://drive.google.com/file/d/1qeOIWNEWokgFOjgVAwPe_elJmHx-GY6-/view?usp=drive_link (дата звернення: 01.02.2023).

22. Кулик Ю.О. Ефективність виробництва продукції зернових культур, 2022 URL: https://drive.google.com/file/d/18L4vWRhL-27Di7KX5qL1Hr_7A_ZQNkGV/view?usp=drive_link (дата звернення: 01.02.2023).

23. Кулик Ю.О. Обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції олійних культур, 2023 URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2434/2354> (дата звернення: 01.02.2023).

24. Кулик Ю.О. Органічне виробництво в Україні. Стан та перспективи розвитку, 2021 URL: https://docs.google.com/document/d/1LvRfr7JjLzcSg5J2UEt1xhMpAvI_u0hV/edit?usp=drive_link&oid=106003676633927815055&rtpof=true&sd=true (дата звернення: 01.02.2023).

25. Кулик Ю.О. Особливості формування витрат на виробництво органічної продукції рослинництва, 2021 URL: https://drive.google.com/file/d/1eLcWS_-oWdKm-ZtqcF0kNgrYS46c186h/view?usp=drive_link (дата звернення: 01.02.2023).

26. Методичні рекомендації з відображення в бухгалтерському обліку коштів державної фінансової підтримки підприємств АПК. URL: [http://magazine.faaf.org.ua/metodichni-rekomendacii-z-vidobrazhennya-v-buhgalterskomu-obliku-koshtiv-derzhavnoi-finansovoi-pidtrimki-pidpriemstv-ark.html](http://magazine.faaf.org.ua/metodichni-rekomendacii-z-vidobrazhennya-v-buhgalterskomu-obliku-koshtiv-derzhavnoi-finansovoi-pidtrimki-pidpriemstv-ATPK) (дата звернення: 03.02.2023).

27. Методичні рекомендації з обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств URL: <https://magazine.faaf.org.ua/metodichni-rekomendacii-z-obliku-vitrat-i->

kalkulyuvannya-sobivartosti-produkcii-robit-poslug-silskogospodarskih-pidприємств.html (дата звернення 26.11.2022)

28. Методичні рекомендації з організації обліку біологічних активів і сільськогосподарської продукції за ринковою (справедливою) вартістю URL:

[https://magazine.faaf.org.ua/metodichni-rekomendacii-z-organizacii-obliku-](https://magazine.faaf.org.ua/metodichni-rekomendacii-z-organizacii-obliku-biologichnih-aktiviv-i-silskogospodarskoi-produkcii-za-rinkovoyu-spravedlivoyu-vartistyu.html)

[biologichnih-aktiviv-i-silskogospodarskoi-produkcii-za-rinkovoyu-spravedlivoyu-vartistyu.html](https://magazine.faaf.org.ua/metodichni-rekomendacii-z-organizacii-obliku-biologichnih-aktiviv-i-silskogospodarskoi-produkcii-za-rinkovoyu-spravedlivoyu-vartistyu.html) (дата звернення 15.07.2023)

29. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств.

Затверджені наказом Міністерства аграрної політики України № 132 від 18 травня 2001 р. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1021.122.0> (дата звернення 01.04.2023)

30. НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. №73. URL: <http://www.mfu.gov.ua> (дата звернення 26.11.2022)

31. НП(С)БО 16 “Витрати”, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31 березня 1999 р. URL: <http://www.mfu.gov.ua>. (дата звернення 26.11.2022)

32. НП(С)БО 30 «Біологічні активи». Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. № 790 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1456-05> (дата звернення 01.04.2023)

33. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік на сільськогосподарських підприємствах : [підручник] / за ред. проф. М. Ф. Огійчука ; 5-те вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2009. – 1056 с. (дата звернення: 01.02.2023).

34. Оніщенко В.О., Бондар М.І., Дубовая В.В. Облік у зарубіжних країнах : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 576 с. (дата звернення: 01.02.2023).

35. Первинний облік витрат і виходу продукції рослинництва. URL: <https://studfile.net/preview/5403408/page:5/> (дата звернення: 01.03.2023).

36. Первинний облік оплати праці у виробничих підрозділах. URL: <https://studfile.net/preview/7287415/page/11/> (дата звернення: 01.04.2023).

37. Плаксієнко В. Я. Бухгалтерський облік у сільському господарстві України : [підручник] / Плаксієнко В. Я., Письмаченко Л. М., Рябий Я. І.; за заг. ред. Плаксієнка В. Я. – Київ : Центр навчальної літератури, 2008. – 946 с. (дата звернення: 01.05.2023).

38. Податковий кодекс України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2785-17#Text> (дата звернення 26.11.2022)

39. Посівна компанія: облік і оподаткування. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100007660-posivna-kompaniya-oblik-ta-opodatkuvannya#:~:> (дата звернення: 14.02.2023).

40. Травлюк Н. Л. Облікове забезпечення управління витратами на виробництво та реалізацію продукції садівництва. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2021. № 3. С.103-120. DOI: 10.37128/2411-4413-2021-3-6. (дата звернення: 01.02.2023).

41. Сук Л.К. Облік і контроль виробництва сільськогосподарської продукції. (дата звернення: 01.02.2023).

42. Сухомлин Т.В. Проблеми обліку та управління витратами виробництва, 2017 (дата звернення: 01.02.2023).

43. Глущкевич Н. Організація управлінського обліку (практика впровадження на сільськогосподарських підприємствах) // Н. Глущкевич // Бухгалтерський облік та аудит. – 2007. – № 7. – С. 13 – 25 (дата звернення: 01.02.2023).

44. Управлінський облік і аналіз у галузі рослинництва : монографія / М. Яцишин. – Тернопіль : Економічна думка, 1999. – 72 с. (дата звернення: 01.02.2023).

45. Циганок О.О. Потенціал підприємства та резерви підвищення конкурентоспроможності / О.О. Циганок // Держава та регіони. 2009. № 4. С. 201–203. (дата звернення: 01.02.2023).

46. Ярмоленко В.П. Про склад і класифікацію виробничих витрат. Бухгалтерія в сільському господарстві. с. 20-24. (дата звернення: 01.02.2023).

Примірний план – графік документообігу з надходження, вибуття та внутрішнього переміщення продукції рослинництва

Форма 78 «Реєстр приймання зерна та іншої продукції»	
Призначення документа	Облік надходження зерна та іншої продукції в місцях зберігання продукції
Кількість примірників	1
Коли складається	Кожен день
Ким складається (посада)	Завідуючим складу чи комірником
Яка робота виконується в момент складання	По кожному виду і сорту продукції записують вагу продукції, яке надійшло, номер реєстру відправки та іншої продукції з поля
Ким підписується документ	Завідуючий складом або комірником
Кому подається (посада)	Бухгалтер по обліку товарно-матеріальних цінностей
Коли подається в бухгалтерію господарства	На наступний день після оформлення документа
Форма 79 «Реєстр документів на вибуття продукції»	
Призначення документа	Реєстрація товарно-транспортних накладних за каналами вибуття продукції
Кількість примірників	1
Коли складається	Кожен день
Ким складається (посада)	Завідуючим складу чи комірником
Яка робота виконується в момент складання	По кожному виду і сорту продукції записують вибуття продукції із зазначенням ваги і номера документа
Ким підписується документ	Завідуючий складом або комірником
Кому подається (посада)	Бухгалтер по обліку товарно-матеріальних цінностей
Коли подається в бухгалтерію господарства	На наступний день після оформлення документа
Форма 80 «Відомість руху зерна та іншої продукції»	
Призначення документа	Облік надходження та вибуття зерна на току і в інших місцях зберігання
Кількість примірників	1
Коли складається	Кожен день
Ким складається (посада)	Бригадиром, завідуючим складом або комірником
Яка робота виконується в момент складання	По кожному виду і сорту продукції записують залишок на початок дня, надходження і вибуття продукції за каналами із зазначенням ваги і номера документа
Ким підписується документ	Завідуючим складу чи комірником
Кому подається (посада)	Бухгалтеру з обліку товарно-матеріальних цінностей
Коли подається в бухгалтерію господарства	На наступний день після оформлення документа
Форма 82 «Акт на сортування і сушіння продукції рослинництва»	
Призначення документа	Оформлення процесу сортування, сушіння продукції рослинництва
Кількість примірників	1
Коли складається	Кожен день на кожну партію відсортованої і просушеної продукції
Ким складається (посада)	Завідуючий складу з участю агронома

Яка робота виконується в момент складання	Вказують кількість продукції яка відпущена і одержана від сортування. Визначається кількість невикористаних відходів, натура зерна і пологість до сортування і сушіння та після
Ким підписується документ	Завідуючий складу, агроном, виконавець робіт, керівник господарства
Кому подається (посада)	Бухгалтер по обліку готової продукції
Коли подається в бухгалтерію господарства	До 1-ого числа наступного місяця
Форма 87 «Накладна внутрішнього господарського призначення»	
Призначення документа	Облік руху товарно-матеріальних цінностей, готової продукції
Кількість примірників	2
Коли складається	В момент проведення господарської операції
Ким складається (посада)	Бухгалтером з обліку товарно-матеріальних цінностей, комірником
Яка робота виконується в момент складання	Записують дату, назву матеріальних цінностей, замовлену їх кількість. Вказують кількість відпущених чи прийнятих цінностей
Ким підписується документ	Керівник господарства, головний бухгалтер, комірник і особа, яка одержала цінності
Кому подається (посада)	Бухгалтеру з обліку товарно-матеріальних цінностей
Коли подається в бухгалтерію господарства	До 1-ого числа наступного місяця

Показники ефективності використання основних засобів підприємства

Назва показника	Характеристика показника	Формула для розрахунку показника
Фондовіддача	Виражає ефективність використання засобів праці, показує скільки виробляється готової продукції на одиницю основних виробничих засобів на підприємстві	$F_v = \text{ВП} / \text{ОЗ}$
Фондомісткість	Показує вартість основних виробничих фондів підприємства, яка припадає на одиницю вартості валової продукції	$F_m = \text{ОЗ} / \text{ВП}$
Рентабельність ОЗ	Характеризує рівень ефективності використання основних засобів (ОЗ) підприємства	$R_f = \text{П} / \text{ОЗ}$
Коефіцієнт використання обладнання	Показує відношення фактичної продуктивності обладнання на підприємстві до його нормативної продуктивності	$K_{\text{во}} = \text{ВП} / \text{П}_{\text{обл}}$
Коефіцієнт змінності обладнання	Відображає кількість змін роботи обладнання	$K_z = \text{ВП} / K_{\text{ст.зм}}$

де: ВП – обсяг реалізованої продукції за рік; ОЗ – середньорічна вартість

основних засобів; П – прибуток, одержаний за певний період; П_{обл} – виробнича потужність обладнання; K_{ст.зм} – кількість відпрацьованих верстат-змін; n – кількість одиниць обладнання.

Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства

Назва показника	Характеристика показника	Формула для розрахунку показника
Коефіцієнт оборотності ОК	Показує ефективність використання оборотних коштів (ОК) на підприємстві	$K_{\text{об}} = \text{ВП} / \text{ОК}$
Коефіцієнт завантаженості	Характеризує величину оборотних коштів на 1 грн реалізованої продукції підприємства	$K_{\text{зав}} = \text{ОК} / \text{ВП}$
Тривалість обороту	Відображає тривалість обороту коштів (в днях)	$T_{\text{об}} = \text{Д} / K_{\text{об}}$
Рентабельність оборотних коштів	Показує відношення прибутку до середніх залишків оборотних фондів за певний період	$R_{\text{об}} = \text{П} / \text{ОК}$

де: ОК – середні залишки оборотних коштів; Д – кількість днів у періоді;
K_{об} – коефіцієнт оборотності ОК.

Показники ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Назва показника	Характеристика показника	Формула для розрахунку показника
Продуктивність праці	Характеризує кількість продукції, виробленої в одиницю часу, або витрат часу на виробництво одиниці продукції	$ПП=ВП/ЖП$
Трудомісткість продукції	Показує затрати робочого часу на виробництво одиниці продукції або обсягу виготовленої продукції	$ТП=ЖП/ВП$
Фондоозброєність	Показує вартість основних виробничих засобів, що припадає на одного працівника	$Фоз=ОК/СЧП$
Зарплатомісткість продукції	Визначає, скільки гривень ЗП припадає на 1 гривню виготовленої продукції	$Зм=Фоп/ВП$

де: ЖП – витрати живої праці (людина-години), СЧП – середньооблікова чисельність працівників, Фоп – фонд оплати праці.

Показники ефективності використання капітальних вкладень підприємства

Назва показника	Характеристика показника	Формула для розрахунку показника
Коефіцієнт ефективності капітальних вкладень	Визначає абсолютну ефективність інвестицій	$Kp=\Delta\Pi/KB$
Термін окупності капітальних вкладень	Період часу в роках, за який побудоване чи реконструйоване підприємство забезпечує накопичення прибутку в розмірах, що дорівнюють здійсненим капітальним вкладенням	$Ток=KB/\Delta\Pi$
Зведені витрати	Дорівнює сумі поточних витрат на одиницю продукції за і-м варіантом (C_i) та добутку нормативного коефіцієнта ефективності (E_n) та питомих (на одиницю продукції) капітальних вкладень за і-м варіантом. Найкращим буде варіант з мінімальним значенням зведених витрат	$Зв=C_i+E_nK_i$

де: $\Delta\Pi$ – щорічний приріст прибутку від здійснення капітальних вкладень;

KB – сума капітальних вкладень.

Узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства

Назва показника	Характеристика показника	Формула для розрахунку показника
Норма прибутковості	Характеризує величину чистого прибутку, що приходить на одиницю інвестиційних вкладень	$N_{пр} = \Pi / O3 + OK$
Рентабельність продукції	Характеризує ефективність витрат на виробництво продукції	$R_{прод} = \Pi / C$
Коефіцієнт ефективності використання ресурсів	Характеризує рівень поточних витрат на виробництво продукції (робіт, послуг)	$K_p = ЧП / Ч_{пр} + (O3 + OK) / K_{впв}$

де: $O3$ – середньорічна вартість основних засобів; OK – середні залишки оборотних коштів; C – собівартості продукції; $ЧП$ – чиста продукція в порівнянних цінах за рік; $Ч_{пр}$ – витрати ресурсів, що відображені чисельністю працівників.

Показники рентабельності фінансово-господарської діяльності підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку
Рентабельність активів ($R_{акт}$), %	$R_{акт} = \Pi_3 / CA$, $R_{акт} = \Pi_ч / CA$, де Π_3 – загальний прибуток підприємства за рік (весь прибуток, одержаний від усіх видів діяльності, до його оподаткування та розподілу), тис. грн, $\Pi_ч$ – чистий прибуток підприємства за рік, тис. грн; CA – середньорічна вартість активів, тис. грн
Рентабельність власного капіталу ($R_{вк}$), %	$R_{вк} = \Pi_ч / K_в * 100\%$ де $K_в$ – власний капітал підприємства, тис. грн
Рентабельність статутного капіталу ($R_{стк}$), %	$R_{стк} = \Pi_ч / K_{ст} * 100\%$ де $K_{ст}$ – статутний капітал (номінальна вартість проданих акцій), тис. грн

НУБІП України

Підприємство **ТОВ "А.Т.К"**
 Територія м. Київ, Певченківський р-н
 Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю
 Вид економічної діяльності 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
 Середня кількість працівників¹ 598
 Адреса, телефон вул. Десятинна, буд. 4/6, поверх 3, м. Київ, 01001

НУБІП України

Одиниця виміру: тис. грн. без десятикового знака
 Складено (зробити позначку "X" у відповідній клітинці)
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2022 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1797	323
первісна вартість	1001	7145	7310
накопичена амортизація	1002	(5348)	(6987)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	10784	104745
Основні засоби	1010	1356101	1404677
первісна вартість	1011	1812008	1754898
знос	1012	(455907)	(350221)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
інші фінансові інвестиції	1035	1580692	1580832
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	00	
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	2949374	3090577
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	935335	1529804
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	113656	320617
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	75053	14492
з бюджетом	1135	64559	95920
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	176277	9469
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	23143	331
Витрати майбутніх періодів	1170	00	
Інші оборотні активи	1190	13783	15720
Усього за розділом II	1195	1401806	1986373
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	4351180	5076930

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	21	21
Капітал у дооцінках	1405	325431	492010
Додатковий капітал	1410	7340	17340
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2343180	3286538
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	2685972	3795909
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	518904	505926
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	518904	505926
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	54819	154001
товари, роботи, послуги	1615	758674	236428
розрахунками з бюджетом	1620	3729	3128
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	1350	1691
розрахунками з оплати праці	1630	5060	6378
одержаними авансами	1635	91347	23274
розрахунками з учасниками	1640		5159
Поточні забезпечення	1660	15019	16334
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	116306	328702
Усього за розділом III	1695	1146304	775095
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами,			
Баланс	1900	4351180	5076930

Підприємство

ТОВ "А.Т.К."

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2022 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1676324	1653326
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1257200)	(1214125)
Валовий прибуток	2090	419034	439201
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	1596	2909
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	853690	323977
Адміністративні витрати	2130	(56389)	(52879)
Витрати на збут	2150	(123508)	(151152)
Інші операційні витрати	2180	(2249)	(6639)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1072174	555397
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	61	220
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	(113876)	(146585)
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	958359	409032
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	958359	409032
збиток	2355		

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	166579	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	166576	
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	124938	409032

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	1169069	571768
Витрати на оплату праці	2505	96865	99663
Відрахування на соціальні заходи	2510	29602	26761
Амортизація	2515	143774	144670
Інші операційні витрати	2520	24461	609132
Разом	2550	1463771	1451994

НУБІП України

Підприємство **ТОВ "А.Т.К"**
 Територія м. Київ, Певченківський р-н
 Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю
 Вид економічної діяльності 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
 Середня кількість працівників¹ 755
 Адреса, телефон вул. Десятинна, буд. 4/6, поверх 3, м. Київ, 01001

НУБІП України

Одиниця виміру: тис. грн. без десятикового знака
 Складено (зробити позначку "У" у відповідній клітинці)
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	4004	1797
первісна вартість	1001	7145	7145
накопичена амортизація	1002	(3141)	(5348)
Незавершені капітальні інвестиції	1005		10784
Основні засоби	1010	1525099	1356101
первісна вартість	1011	1812008	1812008
знос	1012	(286909)	(455907)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
інші фінансові інвестиції	1035	1580592	1580692
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	00	
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	3109695	2949374
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	913212	935335
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	11365	113656
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	142712	75053
з бюджетом	1135	99227	64559
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	53375	176277
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	1934	23143
Витрати майбутніх періодів	1170	00	
Інші оборотні активи	1190	10241	13783
Усього за розділом II	1195	1264066	1401806
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	4373761	4351180

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	21	21
Капітал у дооцінках	1405	328786	325431
Додатковий капітал	1410	7340	17340
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1950792	2343180
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	2296939	2685972
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	605335	518904
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	605535	518904
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	760102	154819
товари, роботи, послуги	1615	618660	758674
розрахунками з бюджетом	1620	4058	3729
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	1156	1350
розрахунками з оплати праці	1630	5254	5060
одержаними авансами	1635	68258	91347
розрахунками з учасниками	1640		
Поточні забезпечення	1660	6417	15019
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	7382	116306
Усього за розділом III	1695	1471287	1146304
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами,			
Баланс	1900	4373761	4351180

Підприємство

ТОВ "А.Т.К."

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1653326	982647
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1214125)	(703957)
Валовий прибуток	2090	439201	278690
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	2909	371
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	323977	8088
Адміністративні витрати	2130	(52879)	(50550)
Витрати на збут	2150	(151152)	(123736)
Інші операційні витрати	2180	(6659)	(16564)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	555397	
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	220	5
Інші доходи	2240		26155
Фінансові витрати	2250	(146585)	(128099)
Втрати від участі в капіталі	2255		(1044)
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	409032	
збиток	2295		(6684)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	409032	
збиток	2355		(6684)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	409032	(6684)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	571768	
Витрати на оплату праці	2505	99663	
Відрахування на соціальні заходи	2510	26761	
Амортизація	2515	144670	
Інші операційні витрати	2520	609132	
Разом	2550	1451994	

НУБІП України

Підприємство **ТОВ "А.Т.К"**
 Територія м. Київ, Певченківський р-н
 Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю
 Вид економічної діяльності 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур
 Середня кількість працівників¹ 634

Адреса, телефон вул. Десятинна, буд. 4/6, поверх 3, м. Київ, 01001

Однина виміру: тис. грн. без десятикового знака
 Складено (зробити позначку "У" у відповідній клітинці)
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2020 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	57399	4004
первісна вартість	1001	59759	7145
накопичена амортизація	1002	(2360)	(3141)
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010	283642	1525099
первісна вартість	1011	562883	1812008
Знос	1012	(279241)	(286969)
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
інші фінансові інвестиції	1035	1580342	1580592
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	00	
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	1921383	3109695
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	865364	913212
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	52149	43365
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	181097	142712
з бюджетом	1135	28672	99227
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	96081	53375
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	811	1934
Витрати майбутніх періодів	1170	00	
Інші оборотні активи	1190	8493	10241
Усього за розділом II	1195	1233669	1264066
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300	3155052	4373761

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	21	21
Капітал у дооцінках	1405	333644	328786
Додатковий капітал	1410	7340	17340
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2093402	1950792
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	2494231	2296939
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515	168	605535
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	168	605535
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	131030	760102
товари, роботи, послуги	1615	470244	618660
розрахунками з бюджетом	1620	2990	4058
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625	1131	1156
розрахунками з оплати праці	1630	5138	5254
одержаними авансами	1635	14	68258
розрахунками з учасниками	1640		
Поточні забезпечення	1660	3721	6417
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	46385	7382
Усього за розділом III	1695	660653	1471287
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами,			
Баланс	1900	3155052	4373761

Підприємство

ТОВ "А.Т.К."

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2020 р.

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	982647	1125244
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(703957)	(958920)
Валовий прибуток	2090	278690	166324
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	371	400
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	8088	238137
Адміністративні витрати	2130	(50550)	(37189)
Витрати на збут	2150	(123736)	(111740)
Інші операційні витрати	2180	(16564)	(2310)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190		
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220	5	14456
Інші доходи	2240	26155	
Фінансові витрати	2250	(128099)	(800)
Втрати від участі в капіталі	2255	(1044)	
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290		267278
збиток	2295	(6684)	
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		267278
збиток	2355	(6684)	

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(6684)	

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500		
Витрати на оплату праці	2505		
Відрахування на соціальні заходи	2510		
Амортизація	2515		
Інші операційні витрати	2520		
Разом	2550		